

RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

NAJOBZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE - METAL - AND - MACHINE - MARKET

(WEEKLY)

LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES

(HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT

(WOCHENBLATT)

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4½ zł. Dla Gdańska
4½ guld. Dla Niemiec 4½ mk.
Dla Ameryki 1 dol. kwart.

Poznań, 7 kwietnia 1927

SUBSCRIPTION RATES: For 3 months (England) . . . sh 5
" " " (Germany) Gmks. 4.50
" " " (U. S. A.) . Dol. 1.—

ADVERTISING-RATES:

Full page zł. 100.— Half a page zł. 60.— One fourth of
a page zł. 35.— One eighth of a page zł. 20.— One sixteenth
of a page 10.— Advertisements on Cover plus additional fee.
Advertisements from abroad will be calculated according
to special rates.

In special editions the rates are different.

Pozostałe warunki zamieszczone są na ostatniej
stronie numeru.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA

POZNAŃ, WIELKA 10 - TEL. 2277

Nr. 14.

Poznań — Warszawa — Katowice — Gdańsk

Rok VII.

Treść nr. 14:

I.

Przemysł polski na Wiosennych Targach Wiedeńskich, L. P-wicz. — Nasze dostawy dla kolei jugosłowiańskich. — Światowa produkcja cynku w roku 1926. Światowa wytwórczość metali kolorowych, G. — Kalkulacja przemysłowa, Inż. Franciszek Preiss. — Biuletyn Oficjalny Targów Wschodnich. — Targi Poznańskie od 1—8 maja 1927 roku. — Nowe wydawnictwa. — Z życia placówek przemysłowo - handlowych.

II.

Dział Budowlany i Ceramiczny: Prywatny ruch budowlany w Polsce w 1926 roku, Z. H. — Ruch budowlany w Danii. — Wyrób kafli berlińskich, K. T. — Aktualne sprawy drzewne. — Wiadomości drobne. — Z rynku materiałów budowlanych, metali, wyrobów metalowych i blachy. — Skrzynka zapytań.

III.

Postępy w przemyśle: Powłoka niklowa na aluminium, H. — Spawanie elektryczne w atmosferze gazów redukujących, Inż. W. R. — Widoki dla nowoczesnego sprzętu domowego, Inż. R. H. — Nowoczesne klinikiernie dla celów drogowych. — Izaak Newton — w 200 rocznicę zgonu. — Orzecznictwo patentowe. — Przetargi, submisje i licytacje.

Przemysł polski na Wiosennych Targach Wiedeńskich.

Od kilku już lat zarówno w Austrii, jak w Polsce ujawnia się dążenie do zbliżenia gospodarczego obu krajów. Wystarcza tu przypomnieć pobyt kanclerza austriackiego ks. dr. Seipla w Warszawie, zawarcie traktatu handlowego na podstawie klauzuli największego uprzywilejowania, powołanie do życia austriacko - polskiej Izby Przemysłowo - Handlowej i w rezultacie tego ożywioną wymianę dóbr produkcyjnych między Polską i Austrią.

Izba Przemysłowo - Handlowa austriacko - polska, doceniając znaczenie Wiednia w handlu eksportowo - importowym jako punktu wypadowego na Zachód i Południowy - Wschód, od dłuższego już czasu przygotowywała projekt urządzenia wystawy próbek i wzorów przemysłu polskiego. Ostatecznie zamierzenia swoje zamieniła w czyn przez otwarcie Pawilonu Polskiego na Międzynarodowych Targach w Wiedniu. Tegoroczne Targi Wiosenne, które odbyły się w drugiej połowie marca rb., z bogactwem zostały Pawilonem Polski, obejmującym przeszło 1200 metr. kwadr. powierzchni. — Z imprezy tej skorzystało stokilkanaście najpoważniejszych polskich przedsiębiorstw wytwórczych z najważniejszych naszych dziedzin produkcyjnych.

Według prasy wiedeńskiej, organizacja wystawy polskiej stała na wyżynie zadania, a wzięwszy pod rozwagę, że Targi Wiedeńskie stanowią punkt zborny sfer gospodarczych środkowej i południowo - wschodniej Europy, wartość propagandowa wystawy polskiej była znaczna i w dużej mierze przyczyniła się do rozrostu naszej ekspansji gospo-

darczej. Najwybitniejsi mężowie stanu i przedstawiciele rządu austriackiego, jak prezydent państwa Hainisch, kanclerz ks. dr. Seipel i liczni członkowie ciała dyplomatycznego, wyrazili imprezie tej najwyższe uznanie. Niemniej przychylnie oceniali wystawę reprezentanci sfer gospodarczych i kół fachowych.

Zwiedzenie wystawy dawało ścieśniony wprawy, lecz dostateczny pogląd na najważniejsze dziedziny produkcji w Polsce. Niemal wszystkie ekspozyty wskazywały wyraźnie na postęp i coraz to większe udoskonalenie wyrobów polskich, które w licznych przypadkach śmiało stanąć mogły do zawodów konkurencyjnych na rynkach światowych.

Znany publicysta ekonomiczny dr. Fritz Seifert, zamieszczając na łamach wiedeńskiej „N. Fr. Presse“ sprawozdania z Targów Wiedeńskich, poświęca również szereg uwag wystawie polskiej, zajmując co do stanu, rozwoju wytwórczości oraz uprzemysłowienia kraju stanowisko nader przychylnie.

Niewątpliwie, fundamentem gospodarstwa polskiego jest rolnictwo, które wykazuje roczną produkcję zbóż w ilości 125 milionów centnarów metrycznych, 22 milionów metrów kubicznych drzewa przy 9 milionach hektarów obszarów leśnych, 750 000 hektolitrów spirytusu, przy 1200 gorzelniach uruchomionych oraz 600 000 ton cukru.

Jednak równoległe całkiem z przemysłem przetwórczym własnych surowców rolnych postępuje rozwój wielu innych gałęzi przemysłowych, w krajach agrar-

nych zwykle niespotykanych, których produkcja przekracza znacznie zapotrzebowanie własne i zmusza do ekspansji eksportowej.

Odnosnie do drugiej z rzędu najpotężniejszej gałęzi wytwórczej polskiego przemysłu metalowego dr. Seifter pisze:

Obok reprezentatywnie na wystawie polskiej zastąpionego przemysłu wełnianego i bawełnianego, które, posiadając blisko 2,5 milionów wrzecion do wełny, bawełny i juty oraz przeszło 60 000 warsztatów tkackich, pokrywają nie tylko zapotrzebowanie wewnętrzne, lecz odrzucają duże nadwyżki wywozowe, z rosnącym rozmachem występuje **przemysł metalowy i maszynowy.**

Budowa lokomotyw uczyniła tak olbrzymie postępy, że już obecnie pokrywa bardzo znaczną część zapotrzebowania Polskich Kolei Państwowych. — Spotykamy nawet w Polsce uwagi godne zaczątki własnego przemysłu automobilowego. Dziesięć fabryk naczyń emalowanych osiąga produkcję roczną wartości 32 milionów franków.

Przemysł żelazny, głównie wielki przemysł górnośląski, i przemysł górniczy, o ile tylko produkty ich ze względów technicznych mogły być wystawiane, zgromadziły eksponaty z dziedzin przemysłu węglowego, żelaznego, cynkowego z uwzględnieniem licznych fotografii, wykresów oraz wzorów, jednoczyły się w dość wierny obraz zróżnicowanej wielce i wysokiej zdolności produkcyjnej tej ekonomicznie silnej gałęzi wytwórczej.

Wśród eksponatów galanterji i drobnych wyrobów metalowych powszechną uwagę zwróciły eksponaty Śląskiej Fabryki Wyrobów Metalowych „Mewa“, która, jako szczególną specjalność, wystawiała wszelkiego gatunku kapsle staniolowe i metalowe do butelek o wykonaniu rzeczywiście pierwszorzędnym.

Publicysta Fritz Seifter, poświęcając wiele przychylnych uwag przemysłowi tekstylnemu, zastąpionemu w Pawilonie Polskim przez kilkanaście najpoważniejszych fabryk łódzkich, wywodzi o innych naszych gałęziach wytwórczych między innymi co następuje:

Hutnictwo szklane które w 90 hutach produkuje 10 000 ton miesięcznie szkła wszelkiego rodzaju, zmuszone jest wywozić 40 procent produkcji swojej. — Przemysł celulozowy, którego produkcja wynosi około 30 000 ton rocznie, dąży również do eksportu. — Przemysł obuwniczy pokrywa całkowicie zapotrzebowanie wewnętrzne obuwia **średniej jakości.** — Przemysł kosmetyczny, zgrupowany głównie w Warszawie, coraz skuteczniej wypiera wyroby zagraniczne, a i przemysł chemiczny wykazuje ładne już zaczątki. — Przemysł papierowy produkuje obecnie 90 000 ton papieru rocznie. — Wspaniale także rozbudowuje się przemysł meblowy, który bardzo skutecznie już konkuruje z zagranicą — Przemysł mebli giętych reprezentowały na wystawie firmy Thonet, „Mundus“, mające siedzibę swoją w bielsko - bialskim okręgu

przemysłowym oraz „Masovia“. — Wystawa artykułów spożywczych daje ponętny obraz zdolności wytwórczych Polski na tem polu, a w dziale tym z dużym powodzeniem wystawiała firma Przemysł rybny Nordia - Have z Dziedzic, wytwarzająca marynaty, wędliny i konserwy rybne wszelkiego gatunku. — Artystyczny przemysł ludowy wzbudza wielkie zainteresowanie dla swoich eksponatów. — Wielkim uznaniem cieszyły się figurki fajansowe, wazy i serwisy polskiego przemysłu fajansowego, kilimy, tkane ręcznie, do dekoracji ścian itd., pasiaki chłopskie, artystyczne wyroby drzewne „Polskiej Sztuki Ludowej“ w Warszawie itd.

Sprawozdawca wiedeński zakończy swój artykuł o udziale przemysłu polskiego w Targach Wiedeńskich mniej więcej tak:

Poza wielkim pożytkiem moralnym, jaki przyniosła wystawa polska na Targach Wiedeńskich, niespodzianką wprost była uzyskana przez firmy korzyść materialna. Pomimo, że wielu wystawców osobiście w Targach nie wzięło udziału i kupcy nie spotykali partnera dla ubicia transakcji, dokonano w niektórych branżach poważnych obrotów. Z krajów, z których dokonano zakupów efektywnych w Pawilonie Polskim wymienić należy: Argentynę, Meksyko, Japonję, Amerykę, Anglię, Austrię, Węgry, Rumunję. Największym popytem cieszyły się wyroby przemysłu spożywczego — wędliny mięsne oraz wędliny i konserwy rybne, dalej chemikalja, lakiery, specjalne gatunki piwa, masło, niektóre gatunki wyrobów tekstylnych, szczególnie tekstylne wyroby artystyczne, a także i fabrykaty artystyczne przemysłu fajansowego. — Polska wystawa specjalna na Targach Wiedeńskich przyczyni się bezsprzecznie do dalszego pogłębienia wzajemnych stosunków handlowych między Polską i Austrią, a jednym z dowodów wskazujących na fakt ten, to zapowiedziany dość liczny udział austriackiego przemysłu eksportowego na tegorocznych VII Targach Poznańskich.

Gdyby wywody powyższe wychodziły z pod pióra przeciętnego sprawozdawcy - reportera dziennikarskiego, mniej przywiązywalibyśmy do nich wagi i znaczenia. Dr. Seifter jednakże zalicza się do cenionych i wybitnych jednostek publicystyki ekonomicznej, to też przebijający w jego sprawozdaniu optymizm w rzeczowej ocenie i poglądzie na wysiłki nasze na polu gospodarzem uważać możnaby jako odgłos opinji sfer ekonomicznych Austrii, poddyktowany chęcią zacieśnienia węzłów gospodarczych z Polską. Przecież Polska dla licznych dziedzin produkcji przemysłu austriackiego stanowi może pojemny rynek zbytu, nam natomiast lepiej uzupełniać potrzeby kraju pod względem konsumpcji tworzyw przemysłowych u narodów przychylnie do nas się odnoszących, aniżeli płaconem za towary importowane złotem zasilać odwiecznych wrogów naszych.

L. P-wicz.

Nasze dostawy dla kolei jugosłowiańskich.

Bawi obecnie w Warszawie p. Inż. Emil Krick, nadinspektor generalnej dyrekcji kolei Królestwa S. H. S. Na naszą prośbę p. Krick chętnie udzielił nam informacji w sprawach, związanych z jego pobylem w Polsce.

— Celem mojego przyjazdu do Polski jest nawiązanie stosunków pomiędzy rządem Królestwa S. H. S. a przemysłem polskim. Chodzi tu o dostawy dla naszych kolei żelaznych. Rozpisaliśmy konkurs na dostawę szyn, wag wagonowych, dźwigów, kon-

strukcyj mostowych, zwrotnic itp. przyborów kolejowych. Wszystkie te artykuły potrzebne nam są nie dla jakichś kolei nowych, budujących się, ale dla kolei już istniejących.

— Jakie będą w przybliżeniu rozmiary tego zamówienia?

— Okrągło — na sumę 5 1/2 miliona franków szwajcarskich.

— A na jakich warunkach Panowie zamierzacie

dokonać kupna? Czy prawdziwe są pogłoski, że rząd jugosłowiański ma za te dostawy płacić nie gotówką, ale tytoniem?

Najzupełniej prawdziwe. Jest to zresztą zgodne z traktatem, zawartym między naszymi krajami w r. 1925. Dostarczyliśmy polskiemu Monopolowi Tytoniowemu tytoniu, za który częściowo zapłacono nam gotówką, pozostała zaś część należności, wynosząca właśnie około 5¹/₂ miliona fr. szw., ma być spłacona artykułami przemysłowymi.

— Gdzie Jugosławia dotychczas zaspokajała zapotrzebowania w tej dziedzinie?

— Dotychczas — w Niemczech, które nam to musiały robić z tytułu odszkodowań wojennych. Obecnie odszkodowania się kończą i szukamy nowych dostawców.

— No i jakże — czy, zdaniem Pana, produkty polskie odpowiedzą potrzebom Pańskiego kraju?

— Bezwzględnie tak. Odbyłem ostatnio podróż po Polsce, zwiedziłem fabryki w Lublinie, Bielsku, Katowicach, Hucie Laury. Jestem poprostu zachwycony potęgą przemysłu polskiego i niezmiernie wysokim poziomem jego produkcji.

Oczywiście — dużą rolę grają — ceny. Z tego jednak, co wiem, wnoszę, że nie będą one dla nas wygórowane. Na razie — czekamy na oferty*).

— Czy zamówienie obecne będzie miało charakter jednorazowy, czy też sądzi Pan, że będzie

*) W czwartek, 31-go, nastąpiło ich otwarcie i sprawa się rozstrzygnęła.

ono zapoczątkowaniem stałych, ożywionych stosunków między naszym przemysłem a rządem S. H. S.?

— Sądzę, że po tem zamówieniu przyjdzie szereg następnych. Trudno mi mówić tutaj o całości kształcie stosunków między Jugosławją a Polską, — nie jestem kupcem, lecz kolejowcem. O ile tedy chodzi o sprawy kolejowe, to przemysł polski będzie miał u nas dużo do roboty. Jugosławia ma duży, na szeroką skalę zakreślony program kolejowy. Właśnie przed 4-ema tygodniami odbyła się w Białogrodzie konferencja z udziałem przedstawicieli zarówno dyrekcji kolejowej, jak i korporacyj handlowych i przemysłowych, na której ustalono program rozbudowy kolei jugosłowiańskich. Projektowane koleje podzielono 1-0 na takie, których budowa jest nagłą koniecznością i 2-0 na mniej pilne.

Do pierwszych należą przede wszystkim: linja Białogród—Split, która połączy stolicę z morzem Adriatyckiem, i druga linja Białogród—Zagrzeb (przy budowie której wykorzystane zostaną częściowo odcinki istniejące). Obecnie toczą się rokowania z konsorcjami amerykańskimi, ponieważ kapitały krajowe nie sprostają zadaniu. Rokowania te są na dobrej drodze. W sprawie budowy kolei Białogród—Split mamy ofertę z Południowej Ameryki od niejakiego Raicica, kapitalisty chilijskiego, z pochodzenia Serba. Są wszelkie widoki po temu, że wkrótce w kolejnictwie naszym znacznie się ruch budowlany na wielką skalę, a wtedy przemysł polski liczyć będzie mógł na długi szereg b. poważnych zamówień.

Światowa produkcja cynku w roku 1926.

Według obliczeń perjodyku niemieckiego „Die Metallwirtschaft“ produkcja cynku surowego w poszczególnych krajach kuli ziemskiej w ostatnich trzech latach wynosiła:

	W tonach:		
	1924	1925	1926
Belgia	160 485	171 222	190 373
Polska	88 179	102 072	122 834
Francja	58 915	67 094	67 869
Anglja	52 959	58 708	26 942
Niemcy	49 846	57 305	66 929
Holandja	17 909	20 785	24 405
Hiszpanja	13 483	14 805	15 013
Skandynawja	8 000*	9 024	10 000*
Czechosłowacja i Jugosławia	7 600*	8 000*	9 000*
Włajja	5 900*	6 300*	7 000*
Europa razem:	454 273	515 315	541 165
Stany Zjednoczone A. P.	459 822	513 000	570 120
Kanada	24 554	58 390	55 177
Australja	43 500	46 687	47 600
Japonja	15 000	16 700	17 500
Chiny	600	300	200
Prod. całej kuli ziemsk.:	997 749	1 130 392	1 231 762

*) Liczby przybliżone.

Światowa wytwórczość metalów kolorowych.

Według obliczeń British Metal Corporation Ltd. w Londynie światowa produkcja i spożycie metalów kolorowych w 1926 roku przedstawiały się jak następuje (w procentach stanu za czas od 1911—1913=100):

	Wytwórczość:	Spożycie:
Miedź	151	140,2
Cyna	212	112,8
Ołów	134,4	130,1
Cynk	130,5	125,6

Stany Zjednoczone Am. Półn. spożyły z tego: miedzi 57 proc., cyny 55 proc., ołowiu i cynku po 44 proc.

Liczby powyższe tłumaczą jasno przyczyny mocnego nastroju, jakiego w r. 1926 byliśmy świadkami na rynku cynku; spadku zaś cen cyny, ołowiu i miedzi.

G.

Konkurencja samochodowa.

Chcąc zwalczyć zwycięską konkurencję „General Motor Co.“, Tow. Ford Motor Co. wypuściło w tych dniach nowe samochody 6-cio cylindrowe z normalnym sprzęgiem, które będą sprzedawane po cenach nieco wyższych od obecnego typu. Jednocześnie Ford przeznaczył 10 milionów dolarów na reorganizację zakładów w Detroit, celem podjęcia masowej produkcji nowego typu. Pozatem Ford podejmuje akcję konkurencyjną przeciwko fabryce samochodów William Durant'a. Zdaniem fachowców konkurencja ta wpłynie tylko na polepszenie jakości i obniżenie cen samochodów amerykańskich.

Kalkulacja przemysłowa.

Koszty jednostki przy produkcji masowej.

W przedsiębiorstwach, wytwarzających stale jeden i ten sam produkt, względnie artykuł, oblicza się co pewien czas ilość wytworzonego towaru oraz wszystkie koszty i zobowiązania, które przypadają przedsiębiorstwu w tym samym czasokresie. Chcąc poznać koszty własne, związane z wyprodukowaniem jednostki towaru, potrzeba tylko podzielić sumę ogólnych kosztów przez wytworzoną ilość zdalnych do sprzedaży jednostek towaru.

Przytem należy pamiętać, że żaden człowiek nie może sprzedawać ani kupować materji, z której dany towar wykonano, tylko żądać, względnie płacić odszkodowanie za poniesioną pracę ludzką przy wytworzeniu danego towaru. Że postawienie sprawy w ten sposób jest wyłącznie uzasadnione, wskazuje nam chemja, dowodząc, że człowiek nie jest w stanie ani stworzyć, ani zniszczyć żadnej cząstki materji.

Tę prawdę winni mieć na oku przy tworzeniu cen na swe przetwory, młyny, fabryki sukna, odlewnie żelaza i wytwórnie wszelakich artykułów masowych oraz kupcy, którzy te towary rozpowszechniają.

Przedsiębiorcy tych kategorii zapominają również nie-raz, że od ceny sprzedaży produktu głównego należy potrącić wartość wytworów pobocznych oraz pożytecznych odpadków.

Zastosowanie wszystkich najważniejszych prawideł dla wymienionej gałęzi gospodarstwa społecznego ujawni się przez:

Stwierdzenie ceny 1 kg odlewu żeliwnego.

Na wstępie zastanowimy się nad osobnymi właściwościami odlewni żelaza. Na podstawie doświadczenia fachowego dzieli się odlewy żelazne na kilka stopni, stosownie do powstających kosztów formierskich i wypadających odlewów niezdatnych.

Jako podkładkę na unormowanie cen za poszczególne rodzaje odlewów może służyć następujący wzór:

Waga odlanej sztuki w kg	1 do 2 kg	2 do 5 kg	5 do 10 kg	10 do 25 kg	25 do 50 kg	50 do 100 kg
Kształt pospolity	I a	II a	III a	IV a	V a	VI a stop
Kształt skomplik.	I b	II b	III b	IV b	V b	VI b stop.

Odlewy powyżej 100 kg wagi oblicza się w każdym przypadku oddzielnie; na cenę ich wpływa sposób pożądanego formowania i rodzaj dostarczonych modeli.

Jako czasokres do przeprowadzenia kalkulacji nastęrcza się jeden dzień lejarski, w którym przetapia się jedno nalozienie pieca kuplowego, przeważnie o 2500 kg stopu.

Lejarnia o tej wydajności miałaby przypuszczalnie do umorzenia następujący kapitał:

L. b.	Rodzaj nakładu	Wartość zł	Czasokres pełnej użyteczności lat	Należy umorzyć rocznie zł
1.	Budynki i piece	18.200	35	520
2.	Napęd, transmisja i urządzenie transp.	7 500	15	500
3.	Maszyny formiarskie	5.400	12	450
4.	Narzędzia i przyrządy	4.800	8	600
	Suma nakładu . . . . . zł	35.900		
	Suma rocznej amortyzacji . . . . . zł			2070

Kalkulacja.

Przy topieniu 2500 kg żeliwa podaje się do pieca:

Wyszczególnienie	Cena		
	zł	zł	gr
1. 70% łomu żelaznego = 1750 kg à 0,12 zł	210		
2. 30% żelaza surowego = 750 kg à 0,20 zł	150		
3. 16% koksu = 400 kg à 0,08 zł	32		
a) Koszty materiałowe		392	—
Dla zaformowania danej ilości stopu na sztuki			
1 centnarowe (stopnia VIa) potrzeba zatrudnić:			
6 formiarzy przez 10 godzin à 0,90 zł;			
6 . 10 . 0,9 zł	54		
5 robotników przez 8 godzin à 0,50 zł;			
5 . 8 . 0,5 zł	20		
1 odlewnika przez 7 godzin à 1,00 zł;			
1 . 7 . 1,00 zł	7		
b) Koszty produktywne		81	—
c) Pracownicy nieproduktywni (majster i ksiązkowy) pobierają na ogół 1/3 pobor. prod., czyli 81 zł:3		27	—
d) Dienne koszty procederowe (wedł. zestawienia rocznego)		42	45
e) Podatki i świadczenia socjalne (wedł. normy)		10	80
f) Amortyzacja przez jeden dzień; 2070 zł:300		6	90
g) Dochód właściciela:			
100% amortyzacyjnej		6	90
h) Zysk pracowników prod.: 10% ich poborów		8	10
i) Zysk pracowników nieprod.: 10% ich poborów		2	70
e ₂) 2% podatku obrotowego:			
2 . 5474 zł		10	95
Ogólne koszty dziennego odlewu		588	80
Zmniejszają się one o cenę łomu użytecznego: *345 kg à 0,12 zł		—41	40
Cena ostateczna całego wytworu		547	40

Za tę kwotę uzyskano następującą ilość towaru:

Włożono do pieca materiału żelaznego . . . . . 2500 kg
Z tego spala się 8%; odpada 8,25 kg . . . . . — 200 „

Z pieca wypływa . . . . . 2300 kg
Na wlewy, leje i odlewy niezdatne odpada 15% . . . . . — 345 „

Waga odlewów, zdalnych do odstawienia . . . . . 1955 kg

1 kilogram odlewu kosztuje zatem: 547,40 zł : 1955 kg = 0,28 zł.

Z syndykatu cynkowego.

Rokowania pomiędzy polskimi hutami cynku w sprawie powtórnego powołania do życia syndykatu cynkowego — spełżyły na niczem, a to wskutek stanowiska zakładów ks. Henckel von Donnersmarck, posiadających umowę z firma Aron Hirsch & Sohn w sprawie sprzedaży całej produkcji cynkowej. Pomimo tego przedstawiciele cynkowni polskich biorą udział w rokowaniach w Brukseli, względnie Londynie w sprawie międzynarodowego porozumienia w dziedzinie produkcji cynku.

ZJEDNOCZONE PRZEDSIĘBIORSTWA ELEKTRYCZNE

INŻ. **K. GAERTIG i SP.** T.Z.O.P.

Poznań

Pocztowa 26

ELEKTROWNIE
KOMUNALNE
PRZEMYSŁOWE
WIEJSKIE

Instalacje oświetlenia
Urządzenia przemysłowe
z zapędem elektrycznym

AKUMULATORY

Naprawa
maszyn elektrycznych.

Budowa rozruszników, regulatorów,
aparatury elektrycznych, tablic rozdzielczych.

Adr. teleg. „Energia”   Telefon 3584:2582

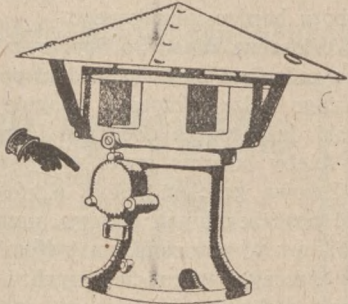
turbiny wietrzne

Zurawie
Dźwigi
osobowe
towarowe
wielokrążki

Godła
reklamowe
elektryczne

3851

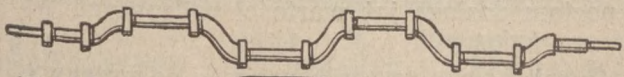
Nasze
SYRENY

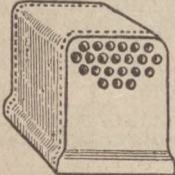
sygnałowe
dla ruchu i pożaru
dostarczamy
dla prądu trójfazowego
i stałego.

FABRYKA MASZYN GÓRNICZYCH
KATOWICE-ZAŁĘŻE.

3343

WALCY KOLANOWE
DO WSZYSTKICH SYSTEMÓW
MECARNY PAROWYCH
JAK TEŻ
KOMPLETNE ŁOŻYSKA
DO NICH.

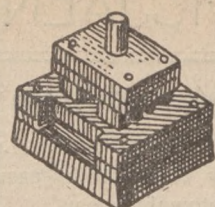

KOMPLETNE PALENISKA
LOKOMOBILOWE
I DO LOKOMOTYW
JAK TEŻ DO
WSZYSTKICH SYSTEMÓW
KOTŁÓW PAROWYCH.

WYKONUJE: W NAJKRÓTSZYM TERMINIE I NA DOGODNYCH WARUNKACH.

S. SAMULSKI i SP. PLESZEW
FABRYKA MASZYN I ARMATUR-ODLEWNIJA-KOTLARNIA

3692

Wykrojniki
i tłocznie

wszelkiego rodzaju

065(3) wykonuje szybko i tanio

Fabryka Maszyn Precyzyjnych
„INVENTIA” Tow. Akc.
POZNAŃ, Łazarska 6. Tel. 60-36.

Szlifowanie cylindrów

30—200 m/m $\ominus$ z $1/100$ m/m dokładności na specjalnej automatycznej maszynie do szlifowania cylindrów szwajcarskiego fabrykatu L. Kellenberger, Szwajcaria

Wykonuje się:

<p>tłoki wszelkich rozmiarów</p> <p>pierścienie tłokowe</p> <p>sworznie tłokowe</p>	<p>pierwszo-rzędny odlew</p>
--	-------------------------------------

stal chromnikłowa, cementowane i szlifowane z $1/100$ m/m dokładnością

zawory

z wysoko wartościowej stali chromnikłowej dostarcza szybko — precyzyjnie — tanio

jedynę specjalne przedsiębiorstwo
tego rodzaju w Polsce

R. Gunsch, Motory

ul. Wielka 6   Poznań   Tel. 3928

Warsztaty - Rabat

Kosztorysy bezpłatnie

„Der Eisenhändler”

Otto Hoffmanna Wydawnictwo w Bunzlau na Śląsku.

Znane najlepsze i ulubione pismo fachowe dla branży żelaza, towarów żelaznych, narzędzi, sprzętów domowych i kuchennych oraz handlu maszyn itp. Najlepszy informator źródeł zakupu i organ ogłoszeniowy dla wymienionych branż.

Wychodzi od 30-tu lat i dwa razy w tygodniu.
Na życzenie wysyła się numery na okaz.

Administracja „Rynku Metalowego i Maszynowego”
Poznań, Wielka 10. — Tel. 2277.

BIULETYN OFICJALNY TARGÓW WSCHODNICH

Automobilizm a Wystawa Sportowa.

W związku z tegoroczną Wystawą Sportową we Lwowie (3—16 czerwca na terenie Targów Wschodnich) nasuwa się szereg uwag w kwestji sportu automobilowego.

Rok obecny przynosi z sobą dalszy rozwój samochodu, już nie jako luksusu, ani też jako środka dla użycia emocji sportowej. Samochód staje się coraz bardziej narzędziem pracy i to z roku na rok coraz bardziej udoskonalonym i pewnym. Pozwala na wykonanie wielokrotnie większej ilości czynności w tym samym czasie, a to bez zmęczenia i w pełnej wygodzie. Z pewnym opóźnieniem i u nas wkroczył automobilizm w tę dziedzinę użyteczności codziennej.

Typem wozu obecnie zagranicą najbardziej rozpowszechnionym jest wóz kryty, a statystyki wykazują 80—90% wozów krytych ogólnej ilości. I u nas zaczyna się to zapamiętywanie coraz częściej przejawiać, zwłaszcza wobec naszego chłodnego klimatu, zimnego w nocy, a nieszczędnego ulicznych niespodzianek w ciągu dnia. Niełatwo jeszcze jest przekonać szerokie rzesze naszej publiczności, że wóz kryty jest w gorące dni chłodniejszy od wozu otwartego, że po odbyciu nawet dłuższej drogi, wychodzi się z wozu czystym, że nowoczesna konstrukcja karoserji, wąskich ram a szerok. okien, nie zmienia zupełnie szerokości widokregu, obejmowanego wzrokiem, bez ujemnych skutków poruszania się wśród wiatru, kurzu, a nieraz spiekoty lub deszczu. Jest jeszcze jedna zaleta wozu krytego, ceniona zwłaszcza przez ludzi business'u. Oto maszynę taką może człowiek interesu zostawić przed biurem, czy przed domem, a podniósłszy szyby i zamknawszy drzwiczki na klucz może być pewny, że znajdujące się w wozie przedmioty bez użycia gwałtownych środków nie przejdą w posiadanie kogoś niepowołanego. Samochody kryte dzięki całkowicie stalowej konstrukcji są sztywne, silne i wskutek tego nie skrzypia.

Dalszemi cechami samochodu nowoczesnego są: opony balonowe, obecnie już powszechnie przyjęte, które jazdę czynią miękką i elastyczną, a nadto ogromnie przedłużają życie maszyny i hamulce, działające dzięki różnym urządzeniom za bardzo małym nawet wysiłkiem kierującego na wszystkie cztery koła. Urządzenie to pozwala na znaczne zwiększenie szybkości samochodu nawet w miejscach niebezpiecznych a to wskutek pewności kierowcy, że wóz w każdej chwili na bardzo krótkiej przestrzeni zatrzyma. Same motory są coraz mniejsze, ale zato coraz bardziej wydajne, a równocze-

śnie nadzwyczaj ekonomiczne. Ważnym bardzo czynnikiem są filtry benzyny, która przechodzi przez irchę, powietrza, które odkurzone wchodzi wraz z benzyną do motoru, a także oliwy, która krążąc po wszystkich ruchomych częściach motoru, z czasem traciła dawniej swoją smarność wskutek nagromadzenia pewnej ilości ciał obcych i brudu, wskutek czego ruchome części wewnętrzne silnika szybko się wycierały. Obecnie oliwa przechodzi przez aparaty, które kompletnie usuwają szkodliwe czynniki i czynią niepotrzebnym dotychczas częstą i kosztowną zmianę oliwy. Dzięki odpowiednio zbudowanym tłumikom wozy nowoczesne pracują nieraz bez szmeru. Jedną z ostatnich nowości na polu krycia wozów jest pociąganie samochodów zamiast lakierem lub emalją na gorąco — nowym procesem piroksylinowym, polegającym na rozpylaniu na powierzchni nawozia cienkiej warstwy niepalonego celulozoidu. Proceder ten oprócz wielu innych zalet ma także i tę, że wozu w razie potrzeby nawet myć się nie musi, ale wystarczy zetrzeć brud, co zupełnie wozowi nie szkodzi.

Aby umożliwić szerszym masom publiczności naszej, która się już dziś do samochodu przekonała i uznała jego dobre strony, — poznanie nowoczesnej konstrukcji samochodu, urządza Komitet Wystawy Sportowej, mającej się odbyć w pierwszych dniach czerwca r. b. specjalną wystawę samochodową.

Dział ten będzie jednym z najpiękniejszych i najokazalszych działów Wystawy, a opracowany jest bardzo skrupulatnie. Wszystkie firmy, zastępujące fabryki samochodów na terenie całej Polski wezmą udział w niej, tak, że każdy będzie miał możliwość wyboru kilkudziesięciu marek i wozów i to wyboru bardzo kompletnego.

Wiosenna Wystawa Sportowa ma w tym kierunku wzięte zadanie i ogromne widoki powodzenia, gdyż jako pierwsza tego rodzaju impreza ściągnie niewątpliwie z terenu całej Polski duże rzesze obecnych i przyszłych automobilistów.

Ażeby podczas trwania Wystawy urozmaicić przybyłym do Lwowa gościom pobyt, a równocześnie wykazać sprawność poszczególnych maszyn, urządza Małopolski Klub Automobilowy w porozumieniu z Komitetem Wystawy Sportowej, cały szereg bardzo ciekawych i interesujących imprez, jak konkurs piękności, konkurs zręczności, a nade wszystko wyścigi płaskie, które odbywane rok rocznie we Lwowie, zyskały sobie w sferach automobilowych nie tylko Polski, ale i zagranicę, jak najlepszą opinię.

Tow. Akc. H. Cegielski w Poznaniu.

We wszystkich działach firmy wre ożywiona praca. Produkcja obejmuje parowozy, wagony, kotły, urządzenia i aparaty cukrownicze, kompletne cukrownie, gorzelnie, rektyfikacje, mączkarnie, krochmalnie, parowe walce szosowe i w dziale maszyn rolniczych: lokomobile, młocarnie parowe, elewatory (stertniki) do słomy, siewniki „Polonia“, dające największą oszczędność wysiewanego ziarna, grabie konne, kopaczki do kartofli, brony talerzowe, dłutowe spulchniacze podglebia (głębosze), ugniatacze podglebia, systemu prof. Campbella, oraz typu włościańskiego młocarnie szerokomłotne na prostą słomę, sztyftowe i cepowe wraz z odpowiednimi manieżami.

Kierownictwo firmy nie szczędzi starań i nakładów na stałe udoskonalanie swej produkcji, któ-

rej poziom dosięga już wartości najlepszych wyrobów zagranicznych.

Garnitury parowe młocarniane, po przewyciężeniu trudności powojennych i wprowadzeniu ostatnich udoskonaleń, zdobywają coraz więcej uznania odbiorców i skutecznie z wyraźną korzyścią dla kraju wypierają tak zakorzeniony u nas import zagraniczny. Lokomobile firmy H. Cegielski pracują już w Turcji i południowej Ameryce.

Wyrób narzędzi włościańskich przybiera coraz większe rozmiary; tysiące sztuk tych narzędzi dociera do najdalszych zakątków Polski, a nawet zagranicę.

Na żądanie wysyła firma gratis katalogi, opisy i oferty.

St. Weigt i Ska
ŁÓDŹ

PRODUKUJE:

KOTŁY „ESWU” TYPU STREBLA
KOTŁY „ESWU” MIESZKANIOWE DO WODNEGO CENTRALNEGO OGRZEWANIA
GRZEJNIKI (RADJATORY)
KWASO; OGNIODOPORNE ODLEWY
UTWARDZONE WALCE MŁYŃSKIE
MASZYNY POMOCNICZE DLA ODLEWNI
RUSZTY
PĘDNI

3780

Artykuły do użytku automobilowego

Oszczędny i pewny w użyciu **gazownik „PALLAS”**. Zanieczyszczeniu dyszy opałowej zapobiega **filtr opałowy „PALLAS”**.

Czas działania waszego motoru przedłuża o szereg lat **filtr powietrzny „PALLAS”** usuwa 99% pochłoniętego pyłu ulicznego.

„PALLAS” — przyrząd do mierzenia każdorazowego poziomu materiału opałowego umożliwia stałe i dokładne mierzenie zawartości zbiornika

„PALLAS” — opałowy dźwиг dla osób i wozów ciężar.

Jedynе zastępstwo na Gdańsk i Polskę Zachodnią:

Alfred Bauch Hurtowy Skład Artykułów Automobilowych **Gdańsk**
Langer-Markt 32, tel. 24806. 3788

Artykuły do szlifowania

jak płótna, papiery, tarcze szlifiercze: ze szmerglu „Naxos”, korundu i karborundu. Minerale mielone, szmergiel i pomex wszelkich grubości

poleca

Haeberle i S-ka Tow. Kom.
Pierwsza Polska Fabryka Wyrobów Szmerglowych
2796 **Grodzisk - Mazowiecki** 3724

Dźwigi, Windy, Wciągi

wielokrążki, zórawie, sunnice, łańcuchy windowe i kalibrowe, liny stalowe

wykonywa jako specjalność: 3704

Warszawska Fabryka Maszyn
„SILA”
istnieje od 1894 r.
Warszawa, ul. Chłodna 5. Telefon 47-78.

CYNKOWNIA WARSZAWSKA

Znak fabryczny

Firma egzystuje od roku 1905

CYNKOWNIA WARSZAWSKA
(właśc.: Inż. T. Rapacki i Z. Święcicki)
w Warszawie, ul. Boduena 3, telef. 52-07, 52-77

poleca:

BLACHĘ ŻELAZNĄ CYNKOWANĄ w gatunku najwyższym różnych wymiarów i grubości
Tłoczona dachówkę blaszaną cynkowaną,
Akcesoria dachowe żelazne cynkowane,
Parniki do kartofli i paszy, kubły, kociołki do bielizny, wanienki do zmywania naczyń, wanny kąpielowe i inne wyroby żelazne cynkowane.
Przyjmuje do ocynkowania różne przedmioty żelazne.

BLACHĄ ŻELAZNĄ CYNKOWANĄ wyrobu Cynkowni Warszawskiej pokryto przeszło 20,000 budynków w Polsce. 3651

MASIELNICE WIELKOPOLSKIE

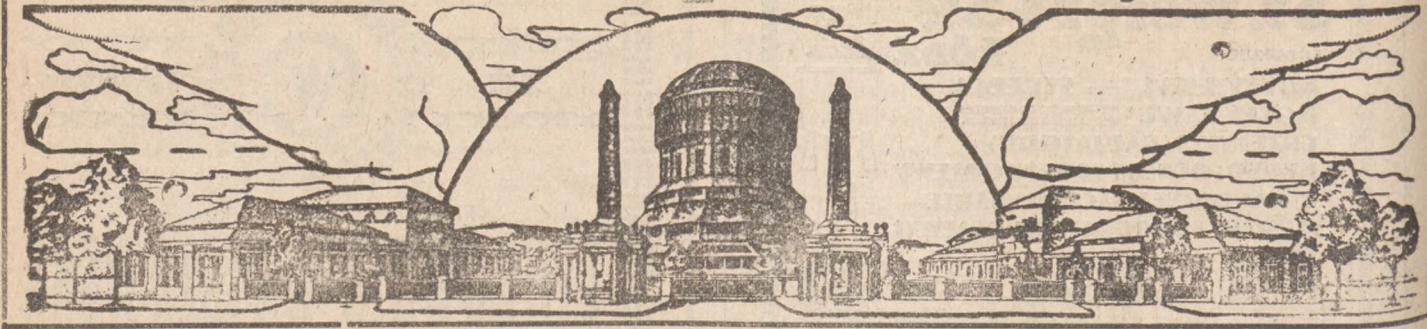
Nadzycząj lekki bieg! Najłatwiejsza obsługa! Wygodne czyszczenie! Najprędsze zmaslanie!

Wykonane z najlepszego materiału. Bezski dobowe. Pierwszorędne precyzyjne wykonanie

BRACIA RUTKOWSCY
Fabryka Masielnic
JAROCIN, (Wielkopolska) Krakowska 40
2831

Targi Poznańskie od 1—8 maja 1927

Reprezentacja Austrii na Targach Poznańskich.

Dyrekcja Targu Poznańskiego otrzymała wiadomość z Austrii, iż na tegoroczne Międzynarodowe Targi, które odbędą się od 1—8 maja rb., przybędzie specjalna grupa kupców-importerów austriackich, którzy mają zainteresowanie dla zakupu w większych ilościach jaj, pierza i puchu z Polski, wobec czego wskazaniem jest, by eksporterzy powyższych artykułów wystąpili jak można najliczniej jako wystawcy na tegorocznych Międzynarodowych Targach w Poznaniu.

Grecja również bierze udział.

Dyrekcja Targu Poznańskiego otrzymała wiadomość z Grecji, że Grecko - Polska Izba Handlowa w Atenach organizuje wycieczkę sfer kupieckich, składającą się z 6—8 osób pod przewodnictwem prezesa Związków Kupieckich w Grecji p. Stamatopoulosa. Grecja występuje również jako wystawca na tegorocznym Targu Poznańskim, eksponując koryntki oraz wina greckie. Poważne firmy kolonialne, pragnące nawiązać bezpośrednie stosunki z wystawcami greckimi redzynie, oliwy, wina, owoców suszonych i szmerglu, zechcą zawczasu zgłosić się w Miejskim Urzędzie Targu Poznańskiego.

Niebywały napływ wystawców.

Ilość zgłoszeń wystawców tak krajowych, jak i zagranicznych na tegoroczne Międzynarodowe Targi w Poznaniu

jest tak olbrzymia, że w niektórych branżach zabrakło już miejsc w dotychczasowych ubikacjach targowych, wobec czego Dyrekcja Targu jest zmuszona zająć dotychczas jeszcze niewyzyskane dla celów targowych budynki na terenie Targu.

Udział Palestyny.

W tych dniach nadeszły do Dyrekcji Targów zgłoszenia firm palestyńskich udziału w tegorocznych Targach.

Zainteresowanie Persji Targami Poznańskimi.

Do Dyrekcji Targów Poznańskich nadeszła z poselstwa polskiego w Persji wiadomość, że wobec ogromnego zainteresowania Persji rynkiem polskim, rząd perski postanowił wyznaczyć 10 000 tamanów, czyli 2 000 £ angielskich, celem umożliwienia kupcom perskim udziału w tegorocznych Targach Poznańskich.

Wycieczka turecka na Targach Poznańskich.

Z Konstantynopola nadeszła wiadomość o udziale oficjalnym Turcji w tegorocznych Targach Poznańskich oraz o organizowaniu wycieczki sfer gospodarczych Turcji do Polski w okresie powyższego Targu przez tamtejszą Izbę Handlową.

◆ | NOWE WYDAWNICTWA | ◆

Wiedza metalurgiczna została wzbogacona nową książką p. t. „Manuel des Laboratoires Siderurgiques“, wydaną nakładem „Office de publicité, Anc. Et. J. Lebègue e. Cie. Bruxelles, 36, Rue Neuve i Dunod, Editeur, Paris (VIe) Rue Bonaparte, 92.

Jak wszystko francuskie, tak i ta książka odznacza się dokładnością pod względem treści i rysunków. Podręcznik ten jest dla fachowca pierwszorzędem źródłem wiadomości, zebranych przez powagi świata naukowo - technicznego. Zawiera on szereg metod, stosowanych w nowoczesnym laboratorium chemiczno - metalurgicznym, zaczynając od sposobów brania prób przechodzi się wszystkie działy rozbiórki i oznaczania poszczególnych składników rud, metali i stopów. Następnie znajdują się dokładne wskazówki przeprowadzania analizy środków pomocniczych w hutnictwie z uwzględnieniem metod, stosowanych w koksowniach i gazowniach.

Z wyżej wymienionych względów, jak również z uwagi na niską cenę (6,60 franków szwajcarskich), książka ta powinna się znaleźć w rękach każdego chemika - metalurga, który pragnie być stale au courant najświeższych zdobyczy naukowych — a zwłaszcza takich, które mogą mieć niejaka wartość praktyczną.

Inż. R. Hubicki.

NADMIERNE OPODATKOWANIE

jest bolączką ogólną. Wyrzekania te są jednak często spowodowane tylko nieznaną ustaw. Mamy przed sobą książeczkę pod tytułem „Informator podatkowy“ (dodatek do „Sekretarza urzędowego“ Karola Pigłowskiego, wyd. III, cena zł. 3,— z przes. poczt. zł. 3,60), która w przejrzystym i nader zrozumiałym streszczeniu ustaw informuje o wszystkich niemal podatkach, zastępując nabywanie szeregu pełnych ustaw, w treści dla szerszego ogółu niezrozumiałych, które związane jest z poważnym wydatkiem.

Książeczka powyższa zawiera informacje, dotyczące podatków: przemysłowego (świadczenia przemysłowe i pod. od obrotu), dochodowego, majątkowego, ziemskich, spadkowego, wojskowego, od nieruchomości, od lokali, od placów niezabudowanych, od kapitałów i rent, samorządowych, oraz opłat stemplowych. Poza tym zawiera wskazówki dotyczące procedury i opłat sądowych, hipotecznych, rejestru handlowego, komorników, Kas Chorych, ubezp., od wypadków i na wypadek bezrobocia, ochronę lokatorów, waloryzację, oraz taryfy pocztowo-telegraficzną, kolejową itd.

„Informator podatkowy“ powinien zatem znaleźć się w ręku każdego podatnika, czyli każdego kupca, przemysłowca, remieślnika, właściciela domu, pracownika itp.

Skład główny w Księgarniach Ludwika Fiszer w Łodzi i Katowicach.

L. ŁAZARSKI i S-ka

Poznań

ul. Zwierzyniecka 8. — Telefon 61-75

3860

Części zapasowe maszyn żniwnych i rolniczych

oraz wszelkie wyroby firmy P. D. Raspe Söhne, Solingen.

SKŁADNICA

rozmaitych części do kosiarek, żniwiarek i wiązarek wszelkich systemów.

Siewników Westfalja — Siewników rzędowych — Opelaczy różnych systemów — Kultywatorów — Grabi konnych i przetrząsaczy

— Bijaki i lisztwy do młócekarń parowych. — Łożyska kulkowe i rolkowe — Sprężyny — Nity

— Śruby — Wszelkie piły dla rolnictwa i przemysłu — Lemiesze i odkładnie. 3860

Windy — Lewarki — Noże do sieczkarń — Klucze do muterek wszelkich profilów.

Zastępstwo główne na Wielkop. i Pomorze

samochołów i części do nich

słynnej francuskiej fabryki „Mathis.”

3676c

3676c

3676c

3676c

Armature

wodociągową, gazową i parową, uszczelnienia gumowe, azbestowe, płyty fibrowe, szkła wodowskazowe od 12 do 60 atm., węże gumowe i parciane, węże do tlenu i acetylenu.

Piły gatrowe, tarczowe i do metalu polecają:

ST. GRABIANOWSKI i S-ka

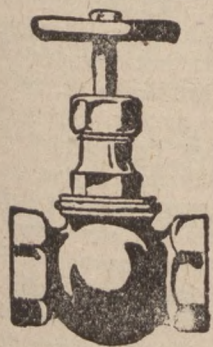
Oddział Poznański

Plac Wolności nr. 14a
tel. 4010 — 4011.

Oddział Bydgoski

ulica Dworcowa nr. 66
telefon 912.

3676c

ZAWORY KURKI

NA WODĘ, PARĘ I GAZ.

CENY KONKURENCYJNE

3625

S. Samulski i Sp., Pleszew

FABRYKA MASZYN i ARMATUR - ODLEWNIA - KOŃCARNIA

EPOKOWY WYNALEZEK

nagrodzony złotym medalem na zeszłorocznej wystawie wynalazków w Warszawie

Maszyny do prania

systemu Tadeusza Podoskiego

piorą bez tarcia i gotowania tylko przez zanurzenie we wodzie i wygniatanie. — 90% oszczędności czasu, pracy, mydła i bielizny. Prac może każde dziecko.

Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe

Maszyny do prania systemu Tadeusza Podoskiego

Spółka z ogr. odp.

3168

Warszawa, ul. Piękna 13. Tel 112-96

Fabryka kabli

3589

Mechanische Draht- & Hanfseilerei G. m. b. H. Gdańsk

dostarcza z własnej fabryki po nader przystępnych cenach:

manila i sisal liny transmisyjne, liny konopiane, klej rybacki, liny druciane dla rozmaitych celów, surowe i sisal konopie, pakuły,

powrozy smołowane.

3050

Lakier kolodynowy

(Zaponlack)

6056

Kilkanaście świadectw i listów uznania, pomiędzy innymi, Zjedn. fabryki maszyn, dawn. A. Ventzki, Blumwe i Peters Sp. Akc. „Unja” Grudziądz: 3650

„Lakier kolodynowy odpowiada gatunkowo w zupełności lakierom konkurenc. Używamy go do malowania toczonych i polerowanych części maszyn jako środek przeciw rdzy na wszelkie metale”. . . . .

Cena 10,- zł za kg

Laboratorium Techniczne

Grudziądz, ul. Pańska nr. 22.

„PRZEGLĄD SKARBOWY dawniej SPRAWY PODATKOWE“ Nr. 2 za r. 1927 zawiera niezmiernie interesujący i aktualny artykuł p. J. Urbana p. n. „Krytycznie Uwagi o zaleceniach misji prof. Kemmerera, dotyczących podatku majątkowego“, dalszy ciąg artykułu p. A. Franza p. n. „Wyjaśnienia obowiązujących przepisów egzekucyjnych“ oraz obszerny dział, który wypełniają „Orzeczenia Najw. Trybunału Administracyjnego“ oraz „Przeгляд i Wykładnia Ustaw i Rozporządzeń Skarbowych“.

„Przeгляд Skarbowy“, jako pierwsze czasopismo poświęcone szerzeniu wiedzy skarbowej, istotnie doskonale spełnia swe zadanie wyjaśniania zawiłych kwestyj podatkowych i oddaje cenne usługi tym, co mają do czynienia ze sprawami skarbowymi i podatkowymi.

„ŹRÓDŁA ENERGJI W POLSCE“, podręczną mapkę orientacyjną, wydał Polski Komitet Energetyczny przy Minist. Robót Publicznych.

Z uznaniem należy powitać książkę p. Stanisława Puniczkiego pod tytułem: „Jak poznać fałszywe dolary“, wydawnictwo M. Arcta w Warszawie, Książki dla Wszystkich Nr. 705—706. Cena zł 1,60.

Pan St. Puniczki nadzwyczaj sumiennie opracował tę kwestję. Opisał wszystkie typy zasadnicze znaków pieniężnych dolarowych, podał ich cechy charakterystyczne i znaki kontrolne. Omówił najczęściej spotykane fałszyfikaty i zaopatrzył książkę w tabelę wszystkich emisji dolarowych Stanów Zjednoczonych, z oznaczeniem, które z nich podlegały podrobieniu. Książka, wydana starannie, z 22 fotografiami banknotów dolarowych, zasługuje na jak najszerze rozpowszechnienie, co także stwierdzają Amerykańsko - Polska Izba Handlowo - Przemysłowa w Warszawie i Giełda pieniężna w Poznaniu.

Nakładem Związku Przedsiębiorstw Komunikacyjnych w Polsce, a z pod pióra inż. Alfonsa Kühna, dyrektora Tramwajów Miejskich w Warszawie, ukazało się sprawozdanie z XX. Kongresu Międzynarodowego, odbył. w Barcelonie w czasie od 10—16 października 1926 roku w sprawach kolei dojazdowych i komunikacji autobusowej. Poza sprawozdaniem ogólnym broszura podaje streszczenia bardzo ciekawych referatów, wygłoszonych na kongresie.

Otwarcie fabryki wag i wyrobów metalowych w Bydgoszczy.

W sobotę, dnia 2 b. m. w obecności przedstawicieli władz cywilnych i wojskowych, reprezentantów kupiectwa, rzemiosła, instytucji społecznych i pracy, nastąpiło w Bydgoszczy otwarcie nowej, bardzo poważnej placówki przemysłowej. Oto fabryka wag i wyrobów metalowych (dawniej Juljusz Sperling) przeniesioną została z Warszawy do Bydgoszczy.

Wspomniana fabryka wag i wyrobów metalowych założoną została w roku 1856 przez Juljusza Sperlinga. Obecni właściciele wykupili tę placówkę przed czterema laty z rąk obcych. Spółka kupiła w Bydgoszczy nieruchomość przy ulicy Mazowieckiej nr. 29.

W fabryce wyrabia się wagi od najmniejszych stołowych do dużych 40 ton. wagonowych. Zatrudni ona stopniowo do 100 pracowników. Zarząd fabryki tworzą pp. hr. Kwilecki, Antoni Rauch, Bolesław Mierzyński i Edward de Contellaz. Ogólne kierownictwo fabryki spoczywa w rękach p. de Contellaza, zaś kierownictwo handlowe i finansowe w rękach p. Chęcińskiego.

Z naszej strony przesyłamy nowej i tak pożytecznej placówce przemysłowej serdeczne „Szcześć Boże“!

Z życia placówek przemysłowo-handlowych

„ERG“ — BIURO TECHNICZNE, WARSZAWA, UL. MONIUSZKI NR. 9.

Pozostające pod fachowym kierownictwem inżyniera S. Rotgerbera Biuro Techniczne „Erg“, posiada na składzie stale duży wybór motorów elektrycznych i dynamo - maszyn, motorów na wszelkie paliwa, pozatem dostarcza najrozmaitsze materiały elektrotechniczne. Wszystkie towary, dostarczane przez „Erg“, jak niejednokrotnie już stwierdzono, należą do niezwykle dobrych i trwałych, przy jednocześnie bardzo dogodnych warunkach, na jakich są dostawiane. Firma ta umiejętnością solidnego postępowania z klientelą, z dnia na dzień powiększa jej zastępy, wzbudzając ogólne zaufanie i szacunek, co przy zaletach dostarczanych artykułów, przyczynia się do traktowania tego przedsiębiorstwa poważnie i stawiania go w rzędzie pierwszych tego rodzaju. Zbytecznym byłoby specjalne zalecanie Biura Technicznego inż. Rotgerbera, wszystkie bowiem przez nie dostarczane przedmioty, przemawiają same siebie, ograniczymy się jedynie do przypomnienia powyżej przytoczonych ich zalet oraz do odesłania Szan. Czytelników do ogłoszenia, zamieszczonego w niniejszym numerze „Rynku Metalowego“.

BIURO TECHNICZNO-HANDLOWE WALDEMAR GULBIS I A. LENARCZYK — WARSZAWA, UL. ZIELNA NR. 26.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę, że w Polsce posiadamy całe mnóstwo najrozmaitszych biur technicznych, częstokroć dochodzimy do wniosku, że wobec braku bliższych danych, nie wiemy, do którego z nich zwrócić się celem pokrycia za-

potrzebowania. Nie trzeba tu nadmieniac, że zainteresowany stara się zawsze o znalezienie najkorzystniejszego dla siebie źródła, któreby jednocześnie dawało rękojmię, że towar przez nie dostarczony, będzie trwały i dobry. Do tego rodzaju źródeł, ze wszechmiar zasługujących na wzięcie pod uwagę i szerokie poparcie, należy wymieniona w nagłówku firma, która posiada skład rowerów i części do nich, własne warsztaty mechaniczne oraz specjalny skład asbestu, klingeritu, pakunków do maszyn, ebonitu, celuloidu i t. p. Po bliższe szczegóły odsyłamy Szan. Czytelników do ogłoszenia, umieszczonego w dzisiejszym numerze „Rynku Metalowego“.

BIURO TECHNICZNE INŻ. MIECZ. ST. FEILCHENFELD.

Zwracamy uwagę Szan. Abonentów „Rynku Metalowego“ na umieszczone w niniejszym numerze ogłoszenie jednego z poważniejszych biur technicznych, jakim jest wymienione w nagłówku, a którego siedziba jest ul. Królewska nr. 20 w Warszawie. Przedsiębiorstwo to dostarcza motory, dynamo - maszyny wszelkich napięć, transformatory oraz silniki na wszelkie paliwa. Posiadając własne zakłady reparacyjne, załatwia wszelkie naprawy motorów i dynamo - maszyn oraz skutecznie wymianę ich; zajmuje się instalacją siły i światła, pozatem w bogato zaopatrzonym składzie posiada stale wszelkie materiały i lampy elektryczne, jak również obrabiarki do metali i drzewa oraz najrozmaitsze narzędzia. Z powyższego widać, że Biuro Techniczne inż. Feilchenfelda, to instytucja zupełnie poważna, która, jak twierdzą koła fachowe, w zupełności zasługuje na szerokie poparcie i zaufanie, jakim też cieszy się powszechnie.

Poważne źródła dostawcze

„MOMENT“ śrubokleszcze stolarskie

własnej fabrykacji, w rozmiarach średnicy rozstępu od 20 cm. do 1,50 mtr. poleca 3337b

W. Narożny i S-wie, Poznań 1, ul. Ogrodowa 15/16

Telefon 2658.

Naczynia mleczarskie, naczynia kuchenne, wyroby blaszane cynowe, kotły, zbiorniki do wody, mleka itp.

Wszelkie części fasonowe mos. poleca J. Wiśniewski, Zakł. Blacharskie w Warszawie, Nowy Świat 62. Tel. 268-19 3131

Śruby „HELIOS“ do drzewa toczone, mosiężne i poniklowane

Wszelkie części fasonowe mos. poleca J. Wiśniewski, Zakł. Blacharskie w Warszawie, Nowy Świat 62. Tel. 268-19 3131

Narzędzia precyzyjne Przekroje (sznyty), matryce (sztance), formy i tłocznie do fabrykacji artykułów masowych z metalu, celuloidu, papieru, skóry, jako też do artykułów chemicznych, mydła, pasty etc. wykonuje na zamówienie. Dostarczam i wykonuję artykuły masowe podług wzoru sztańcowane, tłoczone i dete. Wykonuję wszelkie prace tokarskie po cenach umiarkowanych. Za fachowe i wzorowe wykonanie gwarantuję długoletnią praktyka zagraniczna. JAN ŁAZAROWICZ I S-ka, POZNAŃ, ul. Mostowa 15. 2687

IMADŁA RÓWNOLEGŁE

80 — 150 szerokości.

Motor Polski T. A., Żnin.

3288

Hurt. rowerów, maszyn do szycia i części zamiatanych, pasowych oraz broni i amunicji

HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

Imadła równoległe

90, 120 i 150 m/m szerokości szerek 3615g

Tow. Akc. „WIEPOFANA“ Poznań-Dąbrowskiego 81 - tel. 61-56

Fabryka wyrobów aluminiowych w Drawskim-Młynie (Wlkp.) dostarcza

łyżki i łyżeczki aluminiowe

Armatury wodociągowe, gazowe, ogrzewalne, toaletowe poniklowane oraz specjalne dla

eukrowni, papierni, cementowni, fabryk chemicznych itp., **noże metalowe** dla fabryk papieru, **odlewy** według własnych i nadesłanych modeli z różnych aljazy dostarcza: Fabryka

armatur i wyrobów metalowych firmy Towarz. Kontynentalne dla handlu żelazem w Krakowie - ul. A. Potockiego 8. 3142

Specjalność: bronz fosforowy odporny na kwasy.

Pomorska Fabryka Samochodów, Motorów i Maszyn

Bracia Cierpiatkowscy, Toruń, Szosa Chelmińska 53, Tel. 1471, dostarcza **wszelkie części samochodowe** 2854

Podkowy górnośląskie i powroźnicze 2865

M. MATUSZEWSKI - POZNAŃ, Przemysłowa 22

Zasuwki do szaf 3723

z blaszką ochronną wyrabia Suwalski, Poznań, ulica Niegolewskich

Plomby ołowiane w różnych wielkościach i w każdej ilości poleca 2866

Stec & Lisowski, Fabryka plomb, Toruń, Kochanowskiego 1a

S. E. E. „Suchy Element Elektryczny“ Fabryka ogniw galwanicznych 2973

w Zawierciu, Województwo Kieleckie.

VULKAN rozczyń gumowy wyrabia w najlepszym gatunku 3790

(Gummilösung) Poznań, ulica 27 Grudnia 15

ARMATURE żeliwną, stalową i bronzową, jako to: wentyle, kranie i zasuwki wszelkich typów, inżektory, manometry i t. p. do przewodów na parę przegrzaną i nasyconą 2025c

polecają JANCZEWSKI I FREYMARK Warszawa, Mokołowska 49.

Blotniki, chłodniki do samochodów, tanki do benzyny, wiadra do węgla, powieszaki do obrazów i inne artykuły blaszane poleca korzystnie St. Gulczyński

Poznań, ul. Dąbrowskiego 90. telefon 6679 3853

Rowery,

ramy, kierownice, widełki, podpórki siodełkowe poleca najtaniej z gwarancją na wytrzymałość

Fabryka Maszyn Precyzyjnych i Rowerów

„INVENTIA“ Tow. Akc. w POZNANIU.

Rury i kolana

wyrabia jako swoją specjalność 2885

JAN MIKUT POZNAŃ, GRUNWALDZKA 25.

Druciane KLATKI dla ptaków

2888

wyrabia masowo

St. Błażejczak, Poznań, Dąbrowskiego 1.

Drawska Odlewnia żelaza i Fabryka Maszyn

Drawski-Młyn (Wielkopolska)

poleca

odlewy żeliwne

o doskonałej jakości

2902

Dostawa terminowa.

Piec codziennie czynny.

Odlewnia Metali i Warsztaty Mechaniczne

„Wartome“, Poznań, ul. Polna 8. 2862

PRACOWNIA DIAMENTÓW DO RZNIENIA SZKŁA I DO TARCZ SZMERGLOWYCH 3731

H. SZEFTEL

Warszawa, Graniczna 16

Egz. od 1882 r.

Wolne miejsce.

Ręczne magle domowe i wszelkie maszyny rolnicze poleca

Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Bracia Biskopscy S. A. w Kętomy, 1782

MANOMETRY 3667

do pary, wody, amoniaku, specjalne wykonanie do parowozów i turbin, ciepłomierze rejestrujące na wielką odległość, pirometry i t. p.

St. Duchowski - Biuro inżynierskie Tel. 32-26 Poznań Pocztowa 21.

Oliwiarki do wszystkich celów

W. Gierczyński I S-ka

POZNAŃ, św. Marcina 13

Tel. 1885.

DZIAŁ BUDOWLANY I CERAMICZNY

Prywatny ruch budowlany w Polsce w 1926 r.

Jednym z największych zagadnień w Polsce jest problem budowlany, który od szeregu już lat zaprzęta uwagę wszystkich warstw społeczeństwa oraz czynników rządowych i samorządowych — mimo to jednak nie został dotychczas rozwiązany i zdaje się, długi czas jeszcze będzie czekał na definitywne zlikwidowanie.

Nie da się bowiem łatwo wyrównać długich lat zastoju budowlanego w czasie wojny i okresu zubożenia powojennego, który to okres jeszcze nie minął i jedynie wielkim wysiłkiem społeczeństwa stopniowo może zostać przetworzony na okres dobrobytu. Wtedy bez żadnych ułatwień i nacisku z góry, bez nawoływań opinii publicznej, ruch budowlany wzmocze się do granic, wykreślonych potrzebami społeczeństwa.

Przed podniesieniem się dobrobytu ogólnego nawet wielka zagraniczna pożyczka budowlana nie zaspokoi dostatecznie głodu mieszkaniowego, bo znaczna część ludności, szczególnie w miastach, nietylko nie może sobie wybudować domu lub znaleźć odpowiedniego mieszkania, ale również nie jest w stanie zapłacić normalnego komornego, nie zmniejszonego sztucznie rozporządzeniem władz. Do nowo wznoszonych budynków nie sposób zaś stosować obniżenia komornego poniżej normy, gdyż nie rentujących się budynków nikt stawiaćby nie zechciał.

Pod tym kątem widzenia należy rozpatrywać obecny prywatny ruch budowlany, szczególnie w miastach i jego wciąż jeszcze niedostateczne wyniki, mimo ułatwień podatkowych i kredyt. i akcji organizacji spółdzielni budowlanych.

W miastach powyżej 50 tys. mieszkańców rozpoczęto w pierwszym kwartale 1926 r. budowę — 324 budowli prywatnych; w drugim — 663; w trzecim — 602; w czwartym — 492; razem — 2 081, w tem 1 319 domów mieszkalnych.

Jest to pewien postęp w stosunku do lat poprzednich, gdyż w roku 1925 rozpoczęto ogółem — 1 854 budowli (w tem — 1 029 domów mieszkalnych, a w r. 1924 tylko — 1 382.

Najwięcej rozpoczęto budować w Warszawie (398); potem w Łodzi (391); Białymstoku (321); Lwowie (148); Wilnie (140); Bydgoszczy (119); Poznaniu (98); Krakowie (93) i t. d., wreszcie w Królewskiej Hucie (17).

Ciekawym jest fakt, że miasta przemysłowe lub o znacz-

nym ruchu handlowym, jak: Łódź, Białystok, Bydgoszcz, z wyjątkiem Królewskiej Huty — budują stosunkowo więcej, niż miasta słabiej uprzemysłowane. Szczególniej Białystok w stosunku do swej wielkości wykazuje najsilniejszy ruch budowlany z wszystkich miast Polski.

Zakończono w 1926 roku budowli prywatnych — 1 305; w tem — 711 domów mieszkalnych, zawierających w sobie ponad — 5 tys. izb. Cyfra ilości izb w nowo wybudowanych domach jest bardzo ważna, gdyż ilustruje przeciętną wielkość wznoszonych budynków, niestety, jednak dane statystyczne w tym względzie, w wielu miastach nie są dostateczne.

Pod względem ilości izb w domach mieszkalnych, wybudowanych w r. 1926 na pierwszym miejscu stoi Kraków (1 510 izb); na drugim Łódź (1 213); potem Warszawa (887); Poznań (575); Lwów (234) i t. d.

Jak widać z tego zestawienia Kraków stosunkowo do swej wielkości stara się najintensywniej zaspokoić głód mieszkaniowy. Łódź nie rozwija w tym kierunku jakiejś wybitniejszej akcji, ale przecież nie daje się prześcignąć większej Warszawie, która skutkiem drożyzny placów na terenie miasta buduje więcej w okolicach podmiejskich (nie objętych statystyką) w rejonach przyłortecznych, dawniej zamkniętych dla budowy domów.

Natomiast Lwów stracił obecnie wiele swego znaczenia, przestawszy być stolicą dawnej Galicji, a jeszcze nie zdołał uzupełnić tych strat handlem ze Wschodem, na rozwój którego trzeba jeszcze czekać długo; ujawnia się to w mniejszym głodzie mieszkaniowym, niż gdzieindziej.

Stan budownictwa w większych miastach da się do pewnego stopnia ująć cyframi, natomiast co do miast mniejszych oraz wsi, wszelkich ściślejszych danych braknie. Można jednak stwierdzić, że głód mieszkaniowy daje się tam mniej we znaki, gdyż prywatne budownictwo, wymagające tam znacznie mniejszego nakładu kapitału, mimo ciężkich warunków, mogło być łatwiej uruchomione.

Stosuje się to szczególnie do wsi, gdzie właściciel wznoszonego domu jest zazwyczaj i jego budowniczym, a nie licząc przez siebie i rodzinę włożonej pracy, buduje skutkiem tego bardzo tanio.

Z. H.

Ruch budowlany w Danji

Dowiadujemy się, że kilka instytucji bankowych otworzyło subskrypcję do wysokości 10 milionów florenów holenderskich na obligację 5%, opiewające na korony duńskie, na rzecz Królewskiego Funduszu Mieszkaniowego w Danji i gwarantowane przez państwo duńskie. Kredyt ten jest przeznaczony dla przedsiębiorców, którzy będą wznosili małe domki, odpowiadające nowoczesnym wymaganiom higieny i techniki.

Pożyczki te będą zapisywane na drugi numer hipoteki i będą przyznawane do wysokości 30% wartości nowo wznoszonych budowli, tak, żeby razem z długiem hipotecznym na pierwszym numerze hipotek nie przekraczały 85%, jednak w niektórych poszczególnych wypadkach obciążenie to może dochodzić do 90% wartości.

Pożyczka amortyzuje się w przeciągu 36 i pół lat. Państwo gwarantuje zarówno kapitał, jak i wypłatę procentów.

Nie trzeba dowodzić, jak dogodnym jest ten kredyt, który pozwala na wznoszenie własnego domu przy posiadaniu bardzo szczupłych funduszy lub choćby tylko placu.

Uzyskanie kapitałów holenderskich umożliwiła nie tylko gwarancja rządowa, ale przede wszystkim stan prawny. Ochrona lokatorów została bowiem zniesiona w Danji z dniem 1 kwietnia 1925 r., tylko w Kopenhadze i jej okolicach obowiązują jeszcze pewne przepisy niezbyt uciążliwe. Z przepisów tych wyjęto biura, składy towarów, hotele i domy, zbudowane po r. 1918. Dobrowolne umowy między właścicielem i lokatorami są dozwolone niezależnie od wielkości mieszkania i wysokości komornego.

Wyrób kafli berlińskich.

Kafle berlińskie są najdroższe, ze względu przedewszystkiem na jakość surowca. Gliny bowiem do wyrobu tych kafli nie znajduje się wszędzie, pozatem kafle muszą być szlifowane i dwa razy palone, a wreszcie sama polewa biała jest trudna w fabrykacji, bo najmniejszy odcień w kolorze obniża wartość kafli. Czytałem w poznańskim tygodniku „Ceramik“

z 1925 roku, że do gliny dodaje się wapno, aby ułatwić leżenie polewy na ezerepie. Jest to wielki błąd, bo polewa biała, cynowana (zwana również emalją, a piece kafłowe berlińskie — szmelcowe) na takiej glinie popęka i odleci. Jedynym materiałem do wyrobu kafli jest glina margłowa o wielkiej zawartości wapnia, kaolinu i magnezji, zmieszana z mulkim

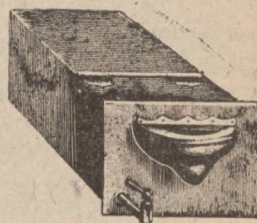
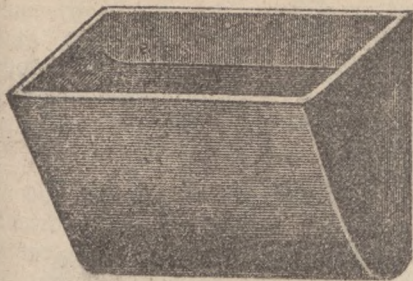
J. PIPERSBERG, Cieszyn

Pierwsza Cieszyńska Fabryka towarów metalowych, żelaznych i czarno-blastanych
Założona 1903. Telefon 186.

Piekarniki (Bratkasten) w gatunkach zaprowadzonych w handlu, jako też wszelką armaturę do pieców, jakości pierwszorzędnej, od najprostszego do najwzrostniejszego wykonania.

Piekarniki specjalne dla piekarni, cukierni, restauracji, kuchni hotelowych i t. d.

Wanienki miedziane kuchenne, z muszlą i pipą mosiężną
Wanny kąpielowe, niasadówki, wanny kąpielowe dla dzieci, z pierwszorzędnej blachy cynkowej, we wszelkich wielkościach.

3721

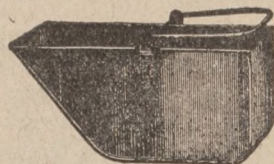

Fabryka Wyrobów Metalowych i Blastanych

FR. STREHLAU - - TORUŃ
TELEFON 188 TELEFON 188

Skrzynki do węgla, czarno lak. i pocynk. — Wiadra do sypania węgla, czarno lak. i pocynk. — Kubły do popiołu czarno lak. — Szufelki do węgla czarno lak. i pocynk. — Haczyki do ognia czarno lak. i pocynk. — Harki do ognia czarno lak. pocynk. — Lampy kuchenne z białej blachy. — Bańki do nafty z białej blachy.

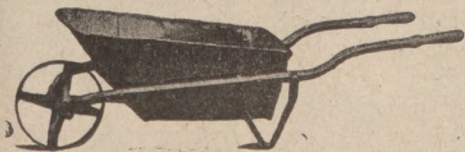
2857b

Cenniki na żądanie.

Na zapytanie służę szczegółową ofertą.

ANTONI DYMNICKI, FABRYKA WYROBÓW ŻELAZNYCH W JAROSŁAWIU

Taczki całożelazne

lekke, silne, niewywrotne, o pojemności 60, 80, 100, 120, 140, 160, l. Model nowy znacznie ulepszoney.

Kółka do taczek

patent. żelazne, samoczynnie się smarujące z panewkami do wymiany. Wyroby nieprześcignione w konstrukcji i trwałości. Tysiące w użyciu. Liczne referencje pierwszorzędnych odbiorców.

2828

ZYSKOWNE ARTYKUŁY DLA SKLEPÓW ŻELAZNYCH

Produkty Hut Górnośląskich

jakoto:

Żelazo sztabowe, taśmowe, uniwersalne, dźwigary, korytka, blachy żelazne, cynkowe i pocynkowane, rury do gazu, wody i pary, podkowy, osie itp. dostarczamy w ładunkach wagonowych krótkoterminowo **po oryginalnych cenach i warunkach Syndykatu Polskich Hut Żelaznych**

Na żądanie służymy wyczerpującą ofertą i terminem dostawy. Zamówienia z rozdrobnioną specyfikacją i mniejsze ilości wykonujemy z naszego bogato zaopatrzonego składu po najtańszych cenach składowych. Również polecamy łaskawej uwadze nasz **hurtowy oddział narzędzi i maszyn, różnych towarów krótkich żelaznych** itp. Przy wszelkich zapytaniach uprasza się o podanie potrzebnych ilości i dymensji.

2981

Katowicki Handel Żelaza Sp. z o. o., Katowice

Biuro ul. Młyńska 37

Składy z własną boczną koleją Katowice-Dąb

Telef. 13, 14 i 165

kredowym, z którą polewa biała silnie się trzyma, nie daje rysów i ma połysk lśniący. Gliny te w wielkich ilościach miejsce występują nad Bugiem, również w pobliżu kopalń gipsu i kredy. Jest to glina bardzo lekka, koloru szarego, mało plastyczna. Służy ona również do wyrobu cementu. Ponieważ kafle z samej tej gliny byłyby za kruche, więc przy szlamowaniu dodaje się $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ część gliny ceglarskiej, plastycznej. — Do wyrobu kafli berlińskich białych używa się szlifierni t. j. kamienia piaskowego, na którym wypalone raz kafle gładzi się ręcznie lub mechanicznie, poczem się je zaprawia, to znaczy, rozrobioną polewą z pyłem z kafli szlifowanych zaciera się dziurki niewidoczne. Zaraz po zatarciu mokrą zaprawą, polewa się emalją (polewą), grubości 3 mm i kładzie się do pieca płomiennego.*) Wypala się suchym drzewem sosnowym

*) Polewę do kafli berlińskich wyrabia Fabryka Chem. Kijewski & Scholze, Warszawa, Smolna 36.

przez 18—24 godzin, zależy od tego, czy drzewo jest suche, czy mokre.

Właściwe palenie następuje, gdy polewa zaczyna się topić. Skoro się polewa już na czerepie błyszczy, podtrzymuje się ogień jeszcze 3—4 godzin, aż cały ładunek pieca, t. j. kafle zaglazurują się. Zwykle na spodzie pieca, z powodu „sztandaru“ i z tyłu układa się kafle surowe do pierwszego palenia, bo w tych miejscach polewa nie stapia się. Moment topienia się polewy następuje w temp. 850—900 stop. Cels.

Po wypalaniu kafle berlińskie trzeba jeszcze sortować na kolory, bo chociaż są wszystkie jedną polewą glazurowane, to jednak po wyjęciu z pieca, mają do 20 odcieni. Kafle zatem trzeba dobierać według odcieni. W podobny sposób robi się białe, emaljowane płytki okładzinowe (Fliesen). Kafle z popekaną polewą, krzywe, są niezdatne do budowy pieców.

K. T.

Aktualne sprawy drzewne.

Dobiegają końca prace komisji polityki drzewnej oraz komisji, rozpatrującej sposoby zaopatrzenia tartaków krajowych w drzewo i ustalenia cen drzewa, złożonych z delegatów Rady Naczelnej Związków Drzewnych i Departamentu Leśnictwa. Pierwsza komisja opowiedziała się za utrudnieniem wywozu drzewa okrągłego z Polski drogą szeregu **ulg i przywilejów dla krajowego przemysłu drzewnego, zwłaszcza tartacznictwa**. Komisja ta opracowuje poglądy na sprawę gospodarki drzewem papierniczym, którego wywóz powinien być skoordynowany z rozwojem krajowego przemysłu celulozowego i ewentualnem zmniejszeniem się podaży w razie ustalenia zrzębów nadzwyczajnych. Wynika z tego, że raptowne utrudnienie wywozu papierówki byłoby obecnie nie na miejscu.

Komisja druga zastanawiała się nad sprawą zaopatrzenia tartaków krajowych w surowiec, które powinny być otoczone specjalną opieką Ministerstwa Rolnictwa. Tartaki państwowe, eksploatowane przez firmy prywatne i korzystające z przy-

działu drzewa z lasów państwowych, nie powinny być traktowane narówni z handlarzami drzewa okrągłego, którzy nie ponoszą żadnego ryzyka, ani nie robiąc jakichkolwiek inwestycji, mogą płacić ceny znacznie wyższe, niż przemysł tartaczny. Co do ustalenia cen drzewa dla tartaków, stwierdzono, że ceny powinny być ustalone przed rozpoczęciem kampanii tartacznej i trwać przez cały sezon, a nie zmieniać się po 3—4 razy do roku, jak dotychczas, co przyczynia się jedynie do forsowania wywozu surowca, gdyż w takich warunkach **racjonalna kalkulacja przy przerobieniu materiału tartego jest niemożliwa**.

W pierwszej połowie kwietnia rb. prace komisji będą zakończone, poczem odpowiednie elaboraty otrzyma Ministerstwo Rolnictwa dla ewentualnego przystosowania do nich linii polityki drzewnej Departamentu Leśnictwa. Pożądane jest, żeby opinia wymienionych komisji fachowych nie była głosem wołającego na puszczy.

Wiadomości drobne

Projekt dekretu o rozbudowie miast.

Dnia 1 kwietnia rb. Rada Ministrów rozpatrywała projekt dekretu Prezydenta Rzplitej o rozbudowie miast. Projekt nakłada na gminy miejskie obowiązek naprawy złego stanu mieszkaniowego i budowy domów mieszkalnych z szczególnem uwzględnieniem mieszkań jedno- i dwupokojowych. Dla większych miast projekt przewiduje komitety rozbudowy, kierujące akcją; w mniejszych miastach akcją kierować mają magistraty. Fundusze budowlane zasilane być mają z państwowego funduszu gospodarczego, sprzedaży listów zastawnych i obligacyj oraz wpływu z funduszu rozbudowy miast. Pozatem przeznaczone być mają na fundusz budowlany dochody z państwowego podatku od lokali i z podatku od niezabudowanych placów.

Ważne dla przedsiębiorstw budowlanych.

Société Turque des Marchands de Quincaillerie et des Articles de Nouveautés w Smyrnie przystępuje do budowy wielkiego bazaru w Smyrnie na powierzchni przeszło 6 000 m². Bazar ma się składać ze 113 magazynów w budynku 2-piętrowym wysokości 10 metrów. Wykonany będzie z żelazobetonu, ściany wypełnione cegłą lub kamieniem.

Wyżej wymieniona instytucja poszukuje większego Towarzystwa budowlanego, któreby objęło wykonanie budowy, przyczem spółka byłaby rozdzielona na sześć części w 6 latach i pewna jej część wyrównaną zgóry. — Zainteresowane firmy zechcą się zwracać w powyższej sprawie do Biura Targu Poznańskiego.

Jak budują domy w Wiedniu.

Magistrat m. Wiednia zbudował w ciągu ostatnich 2 lat 25 000 mieszkań, w których umieścił przeszło 100 000 ludzi. W różnych dzielnicach miasta przybyły olbrzymie bloki, każdy po kilkadziesiąt domów. Mieszkania te, 2- i 3-pokojowe, są widne i obszerne, w każdym bloku jest zakład kąpielowy, czytelnia i ochronka z ogródkiem dla dzieci.

Fundusz na budowę uzyskano z dość wysokich podatków, jakie płać na rozbudowę lokatorzy wprost do gminy, a nie właścicielom domów, którzy pomimo stałe podwyższanego komornego nie bardzo wspierają ruch budowlany. W ten sposób zarząd miejski, budując nowe gmachy, daje pracę licznym rzeszom bezrobotnych, ożywiając zarazem przemysł, a co najważniejsze, daje schronienie bezdomnym, przez co przyczynia się do zwiększenia moralności i liczby zawieranych małżeństw.

Możeby tak i u nas dało się zrobić coś podobnego, choćby na mniejszą skalę? Niechby tylko każde miasto zdobyło się na budowę jednego domu w ciągu roku na każde 100 000 ludności.

110-piętrowy drapacz nieba.

Przewodniczący związku właścicieli ziemskich John Larkin złożył w nowojorskim urzędzie budowlanym plan 110-piętrowego drapacza chmur, w którymby miały być pomieszczone biura organizacji. Wysokość tego domu wynosiłaby około 400 m., budowa zaś rozpoczęłaby się na wiosnę przyszłego roku. Koszty budowy obliczone są na 18 mil. dol., sam zaś plac pod budowę kosztuje 4 i pół miliona. Przewidywany czynsz roczny wynosiłby 3 mil. dolarów. Dom stanie przy ul. Times Square.

» ENERGJA «
FABRYKA WYROBÓW ELEKTROTECHNICZNYCH.
 POZNAŃ UL. ŁAZARSKA NR. 11.

3871

UNION Wirówki do mleka

35 - 450 litrów niezrównane w konstrukcji i wydajności, już oczone dostarcza loko Poznań i Gdańsk

Erwin Uthke
 Filja Poznań, ul. Towarowa 21 a Telefon 1837
 Centrala:
Gdańsk
 Boettchergasse 23-27 Tel. 7788

NO-N

3593

Piece elektryczne
 do wyżarzania i hartowania
 D. R. P.

Elektryczne suszarnie
 D. R. P. 3584

Prospekty i oferty na żądanie natychmiast gratis.

Generalna reprezentacja
L. Jakubowicz i S-ka
 Sosnowiec, Dęblińska 7

POMPY RÓŻNEGO RODZAJU
 do zapędu ręcznego, manżetem i mechanicznego, do studzien zwykłych i głębokich

Wiercenie studzien
 zwykłych i artezyjskich

J. Kopczyński i Sp.
 Poznań, ul. Łazarska 30
 Nr. tel. 60-42 Rok zał. 1893

Fabryka pomp i przedsiębiorstwo wiercenia studzien

ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY
 ul. Dworcowa nr. 46. 3017

E. NACK'A Nast.
 KATOWICE — ulica Francuska 1

Hurtowny Skład Towarów Kanalizacyjnych i Wodociągowych

Rury gazowe, k. licho-
 zlewowe - kamionkowe

Zasuwy - hydranty

96098 Powrozy smołowe, powrozy białe,
 ołów, chwytaki i t. d.

Zakład Fotochemigraficzny
Roman Sawicki

Warszawa, ul. Wspólna 45. — Telefon 65-76.
 Rok założenia 1906. Rok założenia 1906.
 Konto czekowe: P. K. O. 6366, Bank Zachodni 24 776.

Wykonywa:
 Klisze do druku jedno i wielobarwnego.
 Szyldziki reklamowe na metalach.

3623

Drewniane tarcze zapędowe

3128 we wszystkich rozmiarach oraz 3854
 zęby drewniane do kół żelaznych
 po najniższych cenach dostarcza

Fabryka Narzędzi Stolarskich
A. Wardziński, Nakło-Notec

KLATKA DO GOŁĘBI - NA 5 PAR
 DO SKŁADANIA

Wytwórnia klatek
 druciano - metalowych
 dla ptaków, gołębi, papug itd.

Hurtownie - Detalicznie

M. Schmidt - Poznań
 ul. Dąbrowskiego 52 Tel. 6961

3850

Z rynku materiałów budowlanych, wyrobów metalowych i blachy.

MATERIAŁY BUDOWLANE.

Warszawa, 5. 4. Popyt na cement ostatnio osłabił; objaw ten, stale występujący w okresie przedświątecznym, zaostriżł się skutkiem znacznych zapasów w składach handlarskich. Słabe napięcie ruchu budowlanego nie zapowiada wielkich obrotów, mimo to zużycie cementu pod wpływem szerszego zastosowania prawdopodobnie utrzyma się na tym samym poziomie, co w roku ubiegłym. Niedostateczna pojemność rynku krajowego wzmaga zabiegi o dalsze rozwinięcie eksportu. Ceny notowane od stycznia r. b. stosuje się bez zmiany. Tendencja skutkiem podrożenia robocizny utrzymana. Wszystkie wytwórnie są czynne.

Lublin, 4. 4. Na rynku materiałów budowlanych daje się zauważyć duże zainteresowanie na materiał krajowy, zaś eksportowym większe zainteresowanie na bindry i bloki sosnowe, jak również podkłady dęb. I. gat. dol. 0,90, II. gat. 0,63, dol. za sztukę, bindry 22x27 za kopę dol. 10, fryzy dęb. 66% I. gat. i 33% II. gat. dol. 20, bloki sosnowe od 30 c/n I. kl. dol. 10, bloki dęb. 40—50 c/n dol. 16—18, deski dol. 14, planki sosn. i jodł. £ 8 sh. 10, deski sosn. obrzynane ½—1 cal. zł 70, ¾—3 cal. zł 80—85, kantówka ciosana zł 50—55, stolarka sosn. zł 100—120, stolarka dębowa zł 120—140, sedaki heblowane zł 90—95, podkłady dęb. I. gat. kant. zł 8,40, surów. zł 7,40, sosn. kant. £ 5,10 za 1 m³ loco st. załadowania. Tendencja mocniejsza.

METALE.

Berlin, 4. 4. Ceny w markach niemieckich za 100 kg. Cynk w płytach remelted zwykłej jakości handl. 57—57½. Oryginalne aluminium hutnicze 98—99% w blokach, sztabach walcowanych i ciągn. 210, dtto w sztabach walcow. i ciągn. 214. Nikiel czysty 98—99% 340—350. Antymon Regulus 110—115.

Londyn, 4. 4. (Urz.) not. w £ za 1 tonę. Miedź: Standard p. kasa 55½—55½/s, — 3 mies. 56½/s—56¼, — Settl. 55½, — elektrolit 62—62½, — best selected 60½—61¼, — elektro-wirebars 62½. Cyna: Standard p. kasa 312¼—312½, — 3 mies. 301—301¼, — Settl. 301, — Banka (obroty nieoficjalne) 321¼, — Straits (obr. nieof.) 322¼. Ołów: zagran. dost. natychm. 27½/16, — dalsze terminy 27½/16, — Settl. 27¼. Cynk: zwykły dost. natychm. 29½/s, — dostaw. term. 30½/16, — Settl. 29½/s. — Aluminium krajowe (not. nieof.) 107, — zagran. (not. nieof.) 112. Antymon Regulus Erzeug. Preis (not. nieof.) 74½—75½, — chimes (not. nieof.) 50½—51. Rteć (not. nieof.) 21½ (za butlę). Platyna (not. nieof.) 22. Wolfram (not. nieof.) 15¼ (za

kawafek). Nikiel krajowy (not. nieof.) 170—175, — zagran. (not. nieof.) 170—175. Blacha biała (not. nieof.) 19¼. Siarczan miedzi (not. nieof.) 24—24¼. Żelazo lane Cleveland Nr. 3 (not. nieof.) 80.

METALE SZLACHETNE.

Berlin, 4. 4. Srebro ca 0,900 w sztabach 78½—79½ RM. za 1 kg. Złoto w woln. obroc. 2,80—2,82. Platyna w woln. obrocie 13—15½ RM. za 1 gram.

N. Jork, 2. 4. Zamknięcie. Srebro za gran. 56½ cts. za 1 or. (= 31,1 gr.).

Londyn, 4. 4. Zamknięcie. Srebro 26½/16, — na dostawę 26 d. za 1 uncję.

WYROBY METALOWE.

Warszawa, 5. 4. Dom Handlowy A. Gepner w Warszawie, Grzybowska 27, notuje następujące ceny orientacyjne w zł za 1 kg.: cyna Banca 15,25, ołów hutniczy 1,45, cynk 1,60, antymon 3,25, aluminium hutn. 5,60, blacha cynkowa — cena zasadnicza 1,72, blacha miedziana cena zasadnicza 4,50, blacha mosiężna cena zasadnicza 3,70—4,20.

Warszawa, 4. 4. Sprzedaż gwoździ i drutu z fabryk uległa przed pierwszym b. m. znacznej poprawie. Kupowano towar gremjalnie, gdyż spodziewano się podwyżki cen, w związku ze zwykłą syndykatową na żelazo. W praktyce zwykła ta nie posiada tak dalece znaczenia, gdyż hurt posiada dość towaru, nabytego jeszcze podług starych cen i sprzedaje go po cenach nieco podwyższonych. W transakcjach z fabrykami zmniejszono rabaty, co jest narazie pierwszym rezultatem wyższości cen żelaza. Od cen zasadniczych udziela się maximum 5—10%, jednak panuje tendencja do zupełnego skasowania takowych. Ceny zasadnicze gwoździ za skrzynkę (16 kg.) 9 zł, druty zwykłe za 100 kg. 60 zł, ocynkowane 73 złote.

BLACHA.

Warszawa, 5. 4. „Polska Cynkownia“. Warszawa, Piękna Nr. 11 a, notuje następujące ceny za kg. fr. wagon st. Warszawa: blacha ocynkowana I. gat. 20 ark. w snopku 1,10 zł, — 22 ark. w snopku 1,15.

Złoty w dniu 4 kwietnia 1927 r.

Berlin, przekaz na Warszawę 47,13—47,37, przekaz na Katowice 47,08—47,32, przekaz na Poznań 47,055—47,295, gotówka 46,935—47,415. **Mediolan**, przekaz 241, **Czerniowce**, przekaz 1910, **Bukareszt**, przekaz 1925, **Londyn**, przekaz 43,50, **Budapeszt**, gotówka 63,35—64,85, **Gdańsk**, przekaz 57,60—57,75, gotówka 57,65—57,80, **Ryga**, przekaz 64, **Zurych**, przekaz 58, **N. Jork**, przekaz 11,40.

Zapytania, nadeszłe do działu informacyjnego Tow. Wydawniczego „KUPIEC“ w Poznaniu

Do każdego zapytania prosimy dołączyć 50 gr. Wszystkim interesantom odpowiadamy listownie, częstokroć kilkakrotnie.

Nr. 2590. Prosimy o podanie fabryki, która wyrabia klorynki do resorów powozowych i uchwytów do latarni powozowych ze śrubą.

Nr. 2593. Uprasza się o podanie krajowych firm, które wyrabiają maszyny ręczne do robienia swetrów.

Nr. 2611. Zapytuje się nas, które krajowe firmy wyrabiają młocarnie motorowe z pojedynczym i podwójnym czyszczeniem?

Nr. 2634. Które firmy wyrabiają lub mają na składzie stal fasonową do wag (noże, osie i łożyska)?

Nr. 2660. Która fabryka odsprzeda odpadki blachy czarnej, grub. 0,60—0,75 od 8 cm. do 20 cm. szerokości, długość dowolna?

Nr. 2664. Prosimy o podanie firmy, wyrabiającej rolety do sklepów.

Nr. 2692. Które firmy w Polsce fabrykują maszyny do produkowania bawełny drzewnej (bez napędu elektrycznego)?

Nr. 2693. Które firmy w Polsce fabrykują maszyny do wyrobu zabawek i piórników z drzewa?

Nr. 2695. Kto wyrabia maszyny do wyrobu parokietów?

Nr. 2703. Uprasza się o podanie firm polskich, wyrabiających maszyny - walce do prostowania i gięcia blachy.

Nr. 2704. Które firmy wyrabiają taśmowe pily kombinowane?

Nr. 2705. Które fabryki w Polsce wyrabiają maszyny do czesania wełny?

Nr. 2711. Kto dostarcza czubki do ogrodzeń, prasowane do szwajsonowania?

Nr. 2713. Które firmy wyrabiają na większą skalę pednie, tarcze pasowe i łożyska (chodzi o firmy krajowe)?

Nr. 2714. Gdzie można nabyć futerały blaszane do lampek kieszonkowych?

Nr. 2715. Kto dostarcza drut miedziany ocynkowany ½—1 mm. grubości?

Nr. 2717. Która fabryka wyrabia noże do krajania podeszew?

Nr. 2718. Jaka fabryka wyrabia wyżymaczki?

Nr. 2719. Która fabryka wyrabia wirówki do odwadniania bielizny po praniu?

Nr. 2721. Uprasza się o podanie wytwórni szarni do bielizny?

Nr. 2724. Które fabryki krajowe dostarczają maszyny do wyrobu świec?

Nr. 2727. Które firmy lub fabryki w Polsce wyrabiają części do żyrandoli t. zn. obrączki, łańcuchy, rozety, ramiączka i t. p.?

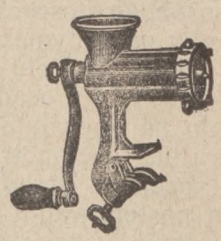
Nr. 2729. Gdzie można nabyć kamienie do toczenia oraz oselki?

BRACIA DEIERLING

POZNAŃ, Składowa 4
TELEFON 35-19

Naczynia emaljowane - Druty
Gwoździe - Szpadle - Kon-
wie do mleka - Wiadra ocyn-
kowane - Widły - Maszynki
do mięsa

3712

OKUCIA BUDOWLANE
dostarczamy
po cenach fabrycznych.

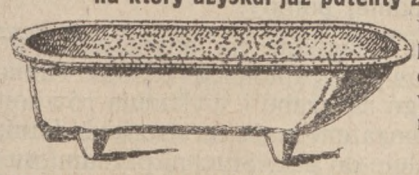
TOMASZ SIEDLACZEK

Przemysł sztuczno-kamienny
RYBNIK (Śląsk), ulica Raciborska 12

poleca:

opatentowane wanny „Oceania“

z armaturowanego kamienia własnego wynalazku,
na który uzyskał już patenty zagraniczne 3885

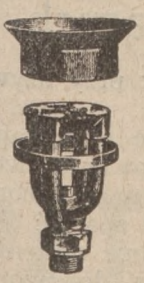
Wanny są tańsze od
blaszanych, w uży-
ciu niezniszczalne a
w wyglądzie wspa-
niale. Długoletnia
gwarancja.
Tanie ceny

WYRÓB KRAJOWY

PALNIKI

gwarant. jakości, do naftowych
maszynek Nr 1 i Nr. 0

Brandki, kluczyki do wkrę-
cania brandek i obrączki poleca

Nr. 1 i Nr. 0

B. Wileński, Wilno

ul. Sadowa Nr. 7. 3919

POMORSKA
SKŁADNICA SUROWCÓW
T. CZACHOWSKI
w TORUNIU

ul. Czerwona
Droga.
Telef.
806!

Zakup:

żelaza starego, metali,
kości, szmat, papieru,
stłuczek szklanych itp.

Sprzedaż:

żelaza sztab., blach, bednarki i podków

Zamiana:

żelaza starego na żelazo nowe i użytkowe

Specjalność: Demontaż i użytkowanie starych urządzeń fabrycznych.

Hurt

Detal

Konwie do mleka

Inż. H. Jan Markowski
Poznań
Mielżyńskiego 28
Tel. 52-43.

3927

Biuro Techniczno-Handlowe

Waldemar Gulbis i A. Lenarczyk Sp.z o.o.

ul. Zielna 26 Warszawa Tel. 70-74

Skład rowerów oraz wszelkich części do nich
na składzie. - Własne zakłady mechaniczne,
przyjmuje się wszelkie reperacje.

Specjalny skład

azbestu, klingeritu, pakunków do maszyn, fibry, ebonitu,
prespanu, celuloidu, filcu, pasów, troków, węży
gumowych, węży parcianych, kłap gumowych,
odpadków do czyszczenia maszyn, konopi,
szkieł wodowskazowych.

Dostawa natychmiastowa. 3865 Najtańsze źródło.

„LAURA“
American Wringer Manufacture
ZADĄC WSZĘDZIE

5-cio letnia
gwarancja

Tylko za pomocą
WYŻMACZKI „LAURA“
osiągnąć można bez trudu szybkie pranie
na kozykach

Najlepsze
walciki
gumowe
HOTWATER

Biuro sprzedaży na całą Polskę: 3976
„Laura“ American Wringer Manufacture
Sosnowiec, ul. Dekiarta 13. — Tel. 10-59 i 1-54.

POSTĘPY W PRZEMYSŁE

Powłoka niklowa na aluminium.

Stosowane dotychczas sposoby galwanicznego niklowania przedmiotów, wykazujących specjalne właściwości elektryczne, okazały się bezskutecznymi przy niklowaniu przedmiotów z aluminium lub też z jego stopów. Sposoby powyższe, jak naprzykład przy niklowaniu stopów cynku, polegały na stosowaniu silniejszego prądu elektrycznego i to tak przy niklowaniu bezpośrednim, jak również przy niklowaniu zapomocą warstw pośredniczących, jakimi są naprzykład mosiądz lub miedź.

Niklowanie w takich warunkach jest tylko wtenczas możliwe, skoro roztwór odnośny zostanie ogrzany ponad temperaturę pokoju mieszkalnego, to znaczy do temperatury 25 do 30 stopni Celsjusza. Inny sposób, używany często przy niklowaniu blach cynkowych, polega na tem, że ogranicza się czasokres procesu niklowania — naprzykład przy blachach cynkowych od 2 do 3 minut. Przedłużenie czasokresu niklowania dałoby ten rezultat, że osady niklu w miejscach najłatwiejszego przystępu prądu przybrałyby formę kruchą i proszkowatą, nie przylegającą szczelnie i nie nadającą się do polerowania. Z tego powodu, gdy chodzi naprzykład o niklowanie blach cynkowych, postępuje się w ten sposób, że przedmioty, mające być niklowane przeprowadza się przez roztwór z pewną szybkością, przez co wprowadza się rodzaj równowagi i wymiany składników roztworu. Równowaga roztworu może być osiągnięta także w drodze mechanicznej naprzykład przez specjalne urządzenia cyrkulacyjne i t. d.

Przy niklowaniu aluminium nie było innego wyjścia, jak powlekanie powierzchni aluminium jakimś metalem, a następnie dopiero niklowanie tej pośredniczącej warstwy. Sposób ten jednak nie był dobrym, ponieważ osada niklu nie przylegała szczelnie i dała się często odłupywać całkowicie, zwłaszcza wtedy, gdy przedmioty niklowane podczas dalszej obróbki podlegały falcowaniu, szlancowaniu, nagięciu i t. d. Przy niklowaniu większych płaszczyzn aluminiowych często wytwarzało się na pojedynczych częściach powierzchni coś w rodzaju kwiatów, które nie mogły być usunięte przez polerowanie i raziły oko. Pozatem nie było możliwe

stałe utrzymanie siły prądu podczas procesu niklowania — mianowicie, gdy chodziło o wytwarzanie grubszych warstw osadu niklowego, ponieważ osada niklu przybierała formę proszkowatą na niektórych miejscach.

W celu uniknięcia tych błędów postępowano w ten sposób, że stosowano większą siłę prądu (1 do 2 Amperów na decymetr kwadratowy) tylko podczas kilku sekund w celu stworzenia pierwszej bardzo cienkiej warstwy osady niklu. Dalsze postępowanie polegało na używaniu mniejszej siły prądu (niżej 1 Ampera na decymetr kwadratowy), regulowanej przez specjalne urządzenia. Rzecz prosta, że przy takim postępowaniu wydajność pracy zmniejszyła się znacznie. Z tego powodu postępowanie takie z punktu widzenia gospodarczego nie mogło być uważane za racjonalne. Tem się też tłumaczy, że niklowanie przedmiotów aluminiowych aż do niedawna nie miało znaczenia praktycznego.

Jak donosi „Polonja“ nastąpiła w tym kierunku duża zmiana przez wynalazek pewnej lipskiej firmy. Wynalazek ten polega na galwanizowaniu przedmiotów aluminiowych niklem przy stałej sile prądu 3—5 Amp. na jeden decymetr kwadratowy, przy równoczesnem stosowaniu chłodnego roztworu, nie przekraczającego 25° Celsjusza i znajdującego się w ciągłym i odpowiednim ruchu. Co do ciągłego ruchu roztworu, ruch ten może być wywołany przez odpowiednie urządzenie ruchome, ulokowane pomiędzy anodami i przedmiotami, mającymi być niklowane. Osiągnięto także dobre rezultaty przez poruszanie przedmiotów niklowanych lub przedmiotów, przedstawiających anody. Nareszcie istnieje możliwość poruszania roztworu przez prowadzenie go zapomocą odpowiedniej pompy.

Osady niklu osiągnięte na powierzchni przedmiotów aluminiowych zapomocą postępowania powyżej określonego są grube i wykazują równomierność dokładną; pozatem mają tę stronę dodatnią, że przylegają szczelnie do powierzchni przedmiotu i nie dają się odłupywać podczas dalszych manipulacji obróbczych.

H.

Spawanie elektryczne w atmosferze gazów redukujących.

W Ameryce zostały niedawno wynalezione i wypróbowane dwa sposoby spawania w łuku elektrycznym. Pierwszy z nich wynaleziony przez znanego fizyka amerykańskiego dr. Froinga Langmuir'a, polega na tem, że do łuku elektrycznego doprowadza się wodór pod napięciem ciśnienia atmosferycznego. Do silnego łuku, wytwarzanego pomiędzy dwoma elektrodami wolframowymi wdmuchuje się wodór za pomocą cienkiej rurki, przez co powstaje bardzo silny i gorący płomień spalnego wodoru. Wodór przy tej manipulacji przechodzi w postać molekularną, przyczem wytwarza się ciepło

blisko półtora raza tak wysokie jak przy używaniu dmuchawki tleno-wodorowej.

Sposób ten umożliwia spawanie i przetapianie żelaza bez obawy zanieczyszczenia go przez węgiel, tlen albo azot. Ale i aljaże, zawierające chrom, aluminium, krzem lub mangan można spawać doskońalnie w ten sposób, ponieważ działanie odtleniającego wodoru atomicznego nie dopuszcza do tworzenia związków tlenkowych. Podczas gdy miejsca spawania za pomocą tylko prostego łuku elektrycznego wykazują twory tlenkowe w postaci łusek itp. i przez to stają się kruche, te same miejsca spawane

według metody Langmuir'a bez uszkodzenia mogą być wyginane i skręcane kilkakrotnie.

Drugi sposób wynaleziony przez Piotra Aleks. z Lynu w Stanie Massasuchets daje również doskonałe wyniki. Polega on na wyzyskaniu chemicznych i fizykalnych własności wodoru itp. gazów w stani. molekularnym w celu zapobieżenia powstawaniu związków tlenowych lub azot., tworzących się zawsze przy spawaniu za pomocą prostego łuku elektrycznego, jak również w celu utrzymania miejsc spawania w stanie giętkim i zgiętnym. Łuk elektryczny wytwarza się pomiędzy elektrodą metalową lub węglową i przedmiotem do spawania, służącym jako druga elektroda. Krater łuku musi się znajdować ciągle na obiekcie

do spawania, służącym jako druga elektroda. postaci stałego strumienia, płynącego naokoło łuku elektrycznego.

Oprócz wodoru czystego używa wynalazca stosownie do istoty metalów do spawania — także mieszaniny wodoru i azotu, gazów metanowych itp. Według tej metody można spawać także stal o niskiej zawartości węgla, aljaże stali i prawie wszystkie aljaże innych metali.

Obie te metody mają dla metalurgji bardzo duże znaczenie tem więcej, że jak próby wykazały miejsca spawane były odporne na nagięcia i nakręty bez pozostawiania rysów lub pęknięć, co można było dotąd osiągnąć sposobami wielce skomplikowanymi.

Inż. W. R.

Widoki dla nowoczesnego sprzętu domowego.

Nie tylko my lecz również całe nasze otoczenie podlega z czasem zmianie. Nie dziwi nas, że sprzęty domowe i kuchenne wyglądają dzisiaj inaczej, niżeli w niedawnej jeszcze przeszłości. Sprzęty te zmieniają się w miarę postępu techniki i ciągle się zmieniać będą. Fala racjonalizacji, która zalewa dzisiaj cały świat i każdą dziedzinę przemysłu nie zatrzymała się również przed progiem gospodarstwa domowego, przeciwnie, częściowo nawet pierwsze jej początki rozciągnęły się na prace domowe.

Dzisiejsza kobieta szukająca przeważnie pracy zawodowej, czy to w urzędzie, czy też w fabryce, traktuje właściwie gospodarstwo domowe, jako coś ubocznego. Nic więc dziwnego, że kobieta nowoczesna pragnąca również korzystać ze zdobyczy kultury, skazana jest na posługiwanie się sprzętami i urządzeniami, które w gospodarstwie domowym oszczędzają czas i pracę, zupełnie tak samo, jak to ma miejsce z narzędziami i maszynami w fabryce i warsztacie. Warunki gospodarcze, które stworzyła wojna i czasy powojenne, oddziałują tutaj, jak tam w ten sam sposób, a skutek ich jest przede wszystkim ten, że nawet dla sfer zamożniejszych, utrzymywanie służącej staje się rzeczą coraz cięższą.

Odnośny przemysł poznał i docenia w większej części zadanie, jakie stanęło mu w tym wypadku do rozwiązania, tworząc szereg wyśmienitych urządzeń maszynowych i ulepszeń sprzętowych dla gospo-

darstwa domowego. Czy chodzi o maszyny do prania, czy elektryczne aparaty do zbierania kurzu itd., znajduje się wszędzie korzystne, stosunkowo nie drogie oferty. Podobnie ma się rzecz z elektrycznie poruszaniem maszynami dla kuchni, jak również z przyrządami służącymi do potaniania i ułatwienia gotowania, pieczenia i t. d. W ten sposób zostały większe i średnie gospodarstwa domowe zaopatrzone w szereg udogodnień, których niedoceniecie byłoby dzisiaj nonsensem.

Odnośnie do mniejszych gospodarstw domowych, które zwłaszcza w czasach powojennych silnie się pomnożyły, to należałoby dla nich w większym stopniu postarać się o urządzenia wprowadzające oszczędności w czasie, w pracy i miejscu. Zrobiono wprawdzie w tym kierunku wiele, jednak jest to jeszcze nie wszystko i dla tego odnośny przemysł powinien we własnym interesie poświęcić temu działowi więcej uwagi, konstruując najmniejsze nawet sprzęty tak, aby odpowiadały celowi. Wraz ze zwalczaniem nędzy mieszkaniowej, jak również z podnoszeniem się ogólnego dobrobytu wzrosła siła kupna szerokich mas i nie będzie z pewnością brakowało popytu i zbytu na te artykuły masowej produkcji, oczywiście dla tych, którzy już dzisiaj o tem przeczornie pomyślą i odpowiednio się przygotują.

Inż. R. H.

Nowoczesne klinkierne dla celów drogowych.

„Roads and Road Construction“, Nr. 49 — 1927, podaje wiadomość, że ostatnio zawiązało się w Londynie wielkie przedsiębiorstwo wyrobu klinkierów według opatentowanego w Anglii systemu Monnier. Wypalane według tego systemu klinkierki mają posiadać nietylko nadzwyczajną wytrzymałość, prawie dwukrotnie większą od wyrabianych dotychczas gatunków, i nie ulegać destrukcyjnym wpływom atmosferycznym, ale przede wszystkim koszty wyrobu mają być znacznie tańsze od wszystkich dotychczasowych sposobów wypalania klinkierów. Jako główne zadanie, przedsiębiorstwo to postawiło sobie wyrób klinkierów na drogi, co w stosunkach

angielskich jest rzeczą nową, gdyż w Anglii, posiadającej doskonałe gatunki kamieni do budowy dróg, nawierzchnie klinkierowe są mało znane. Uzasadnia powstanie takiej produkcji fakt, że koszt utrzymania dróg klinkierowych, według urzędowych sprawozdań oraz licznych i wieloletnich doświadczeń w Ameryce, jest bardzo mały, a przytem klinkierki, wyrabiane według patentu Monnier, mają być tak tanie, że, stanowiąc pierwszorzędnej dobroci materiał do budowy dróg, będą mogły konkurować z wszelkimi innymi gatunkami najlepszych materiałów drogowych.

PATENTY wzory,
znaki

w kraju i zagranicą — obrona spraw spornych,
unieważnienia i t. d.

3799

rzecznik patentowy przysięgły

inż. dypl. **Janusz Wyganowski**

były radca Urzędu Patentowego Rz. P.

WARSZAWA, ul. Ordynacka 6, telefon 161-50.

Izaak Newton.

(W 200 rocznicę zgonu.)

Dnia 5. stycznia 1643 r., ujrzał światło dzienne koło Woolsthorne w hrabstwie Lincoln Izaak Newton, jeden z największych duchów nauki, który przeniknął zagadkę mechaniki świata. Nazwisko tego znakomitego Anglika przeszło do skarbca najprymitywniejszych wiadomości przeciętnego dzisiaj inteligenta, bo trudno wyobrazić sobie człowieka, któryby nie wiedział, co to jest prawo powszechnego ciężenia.

Newton podobnie jak większość znakomych uczonych ukończył studia na sławnym uniwersytecie w Cambridge studiując głównie matematykę. W roku 1669 zostaje na tymże uniwersytecie profesorem prowadząc działalność uczonego i nauczyciela. Newton należał do tych nielicznych jednostek, które za życia swego spotkały się z ogólnym uznaniem. W roku 1669 został członkiem paryskiej akademii, w r. 1703 obdarzono go godnością prezydenta Towarzystwa Królewskiego (Royal Society), najwyższą naukową godnością, jaka staje w Anglii przed Anglikiem. Umarł jako sędziwy starzec, syt sławy i zaszczytów, świadomy znaczenia dzieła, które stworzył.

A dzieło to było potężne. Matematyka, optyka, mechanika (zwłaszcza t. zw. mechanika niebieska) to dziedziny, którym duch Newtona narzucił linię rozwojową. Dumne jego hasło: „Nie tworzę hipotez“ było głębokim przekonaniem, że to, co głosi, ma moc wieczną, że nie jest przypuszczeniem, ale pewnością.

Chcąc sobie przedstawić dzieło Newtona, musimy znaleźć jakiś punkt widzenia, który pozwoli nam je zrozumieć i osądzić. Taki punkt widzenia znajdziemy w samej twórczości Newtona. Niejeden z czytelników zapewne zdziwi się niezmiernie, gdy się dowie, że takim punktem widzenia będzie dla nas zagadnienie stosunku Boga do świata. Twórca rachunku różniczkowego uważał się przede wszystkim za teologa i rozważania teologiczne były dlań tym momentem, od którego posuwając się doszedł do wyników dla nas dzisiaj zupełnie od teologii dalekich. Newton przez całe życie zajmował się teologią, komentarze do Apokalipsy uważał za swe najważniejsze dzieło, a z wiekiem nastroj mistyczo-religijny stawał się dla myśli jego decydującym.

Mechanika Newtona usiłowała wykazać właśnie, że świat jest taką doskonałą maszyną, gdzie wszystko zachodzi harmonijnie.

Prawa Newtona, słynna teoria grawitacji — płyną tedy z pobudek religijno-teologicznych, tak charakterystycznych dla czasów, w których żył. Pozwalają nam zrozumieć psychiczne podłoże, na którym jego poglądy się zrodziły. To psychiczne podłoże, była to tęsknota za doskonałością świata. Newton był pełen podziwu dla harmonijności świata i jego zjawisk, posiadał głęboko religijny stosunek do faktów przez się badanych. Był równie dobrze poetą jak uczonym. Jest to głęboka właściwość wielkich geniuszów nauki, właściwość obca jej rzemieślnikom. Wielki uczony jest równie poetą jak ścisłym obserwatorem. Takim był Newton. Jego potężny systemat naukowy zrodził głębokie przeżycie religijne i śmiało to rzec możemy artystyczne. Tylko bowiem wielki artysta skonstruuje świat jako przedziwny budynek, o surowej, prostej, ale pełnej majestatu architekturze.

W czcigodnym opactwie Westminster'skim tuż przy wejściu na chór wznosi się pomnik Newtona. Umieszczony na pomniku napis wzywa ludzi, ażeby sami siebie pozdrowili za to „że wśród nich istniała taka ozdoba rodzaju ludzkiego“.

Orzecznictwo Patentowe

Patenty polskie a zagraniczne.

W ostatnich trzech latach Urząd Patentowy zatwierdził 16 tys. zgłoszeń na wynalazki, a udzielił 6700 patentów. Z tej ostatniej cyfry zaledwie 15 procent przypada na patenty polskie, resztę stanowią patenty obcych obywateli. Patenty polskie odnoszą się przeważnie do metod i przyrządów chemicznych, co wskazuje, że ten ważny dział przemysłu obrony narodowej znajduje w Polsce stosunkowo duże zrozumienie i gromadzi oddanych mu pracowników naukowych więcej, niż inne działy.

Ciekawa jest statystyka patentów udzielonych obcym obywatelom, bo ilustruje nam ona w pewnym stopniu zainteresowanie obcych krajów życiem gospodarczym Polski. I tak 36 procent patentów, wydanych przez Urząd Patentowy w Warszawie, przypada na Niemcy, 8 procent — na Francję, 7 procent — na Austrię, 6,5 procent — na Stany Zjednoczone, 5 procent — na Czechosłowację, 4 procent — na Anglię. A więc Niemcy, którzy razem z Austrią niemiecką uzyskali 43 procent ogółu patentów, korzystają z naszego Urzędu Patentowego w znacznie wyższej mierze (3 razy więcej) niż obywatele polscy. Cyfry te świadczą o bardzo małym ruchu naukowym w dziedzinie posiadającej największe znaczenie dla rozwoju kulturalnego i gospodarczego kraju, t. j. w zakresie nauk technicznych, które objęły prym nad innymi myśli i pracy ludzkiej.

W pewnej mierze winę tego naszego zaniedbania w zakresie nauk technicznych, ponosi nasz przemysł, który mało dba o popieranie instytucji, niosących pomoc wynalazcom, jak również brak zainteresowania dla polskich wynalazków, które zwykle za bezcen wędrują za granicę. H.

BIURO TECHNICZNE

Inż. Miecz. St. Feilchenfeld

WARSZAWA, ul. KRÓLEWSKA 20.

320-16 — Telefon — 290-19

MOTORY, DYNAMOMASZYNY

wszelkich napięć, transformatory oraz
SILNIKI na wszelkie paliwa.
Naprawa i zamiana motorów i dynamo. — Instalacje siły i światła oraz
skład materiałów i lamp elektrycznych. 3866

Obrabiarki do metali i drzewa oraz wszelkie narzędzia.

BIURO TECHNICZNE

„E R G“

Inżynier S. Rotgerber

WARSZAWA, Moniuszki 9. — Tel. 265-86.

Posiada stale na składzie duży wybór

**motorów elektrycznych
i dynamo-maszyn.**

Również poleca wszelkie motory na inne paliwa.

Dostarcza materiały elektrotechniczne.

Oferty na żądanie.

3854

Oferty na żądanie.

Przetargi — Submisje — Licytacje

Przetarg na remont inst. oświetlenia elektrycznego.

7 Okr. Szefostwo Bud. Wojsk. w Poznaniu, plac Wolności 16 II. p., ogłasza na dzień 20 kwietnia 1927 roku o godz. 10,30, publiczny przetarg na remont instal. elektr. oświetl. w Obozie Ćwicz. w Biedrusku. Warunki przetargu i blankiety ofertowe otrzymać można w wyżej wymien. Szefostwie, pokój nr. 25 za opłatą 1,00 zł. Oferty składać należy w zalakowanych kopertach z napisem: „Oferta na remont instal. elektr. oświetl. w Obozie Ćwicz. Biedrusko“.

Termin otwarcia ofert wyznaczam na dzień 20 kwietnia r. b. godz. 10,30 w 7 Okr. Szef. Bud. Wojsk., gdzie oferty winny się wykazać kwitem na wpłacone do kasy skarbowej wadium w wysokości 3 procent sumy ofertowej.

7 Okr. Szef. Bud. Wojsk. zastrzega sobie prawo dowolnego wyboru oferenta. Szef. Budown. Wojsk. O. K. VII.
(—) Skotarek, podpułk. - inżynier.

Zawiadomienie o przetargu na sprzedaż kotłów i żarówek wypalonych.

Centralne Składy Techniczne Marynarki Wojennej w Modlinie zawiadamiają, że przetarg publiczny, ustny we wspomnianych zakładach, na sprzedaż kotłów, kadłubów, motorówek i żarówek wypalonych, został ogłoszony w „Polsce Zbrojnej“ nr. 88, z dnia 30 marca 1927 roku.

Sprzedaż drzewa opałowego.

9 Okr. Szefostwo Budownictwa w Brześciu nad Bugiem zamierza sprzedać drogą nieograniczonego przetargu około 490 m. p. drzewa szczapowego, opałowego, przeważnie wierzbowego i 63 m³ kłoców użytkowych wierzbowych. Drzewo złożone przy rampie kolejowej Brześć nad Bugiem „Muchawiec“.

Oferty w zapieczętowanych kopertach z napisem „Oferta na kupno drzewa opałowego i użytkowego“ należy składać w biurze Szef. Budownictwa, Twierdza Bud. nr. 171 do dnia 28 kwietnia 1927 roku, do godz. 12 m. 30, kiedy nastąpi komisyjne otwarcie kopert.

Informacyj można zasięgnąć w godz. urzędowych w biurze Szef. Bud. Ref. Administracji gruntów.

Dostawa progów kolejowych.

Zarząd Pińczowskich Kolei Dojazdowych ogłasza przetarg ofertowy na dostawę 10 000 sztuk progów kolejowych (5 000 sztuk dębowych, 5 000 sztuk sosnowych) o wymiarach długość 1,35, szerokość 0,18—0,20, grubość 0,14 z obu stron ciosanych loco wagon Kocmyrzów. Termin wnoszenia ofert do 11 kwietnia r. b. p. a. Zarządu P. K. D. w Pińczowie.

Dostawy kolejowe.

Dyrekcja Kolei Państwowych we Lwowie rozpisuje przetarg publiczny na dostawę karbidu gruboziarnistego i drobnoziarnistego. Termin nadsyłania ofert upływa z dniem 30-go kwietnia r. b., zaś otwarcie ofert odbędzie się dnia 2 maja r. b. o godz. 12-tej. Bliższych informacji udzieli Wydział Zasobów wymienionej Dyrekcji, gdzie też można otrzymać formularz ofertowy, oraz warunki umowy — bezpośrednio lub pocztą za nadesłaniem należności za porto.

Przetarg na wykonanie mostu żelbetonowego.

Urząd Wojewódzki — Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych w Kielcach ogłasza niniejszym przetarg publiczny na wykonanie budowy mostu żelbetonowego, 16 m² na drodze państwowej pod Wodzisławiem w powiecie Jędrzejowskim.

Oferty należy wnieść do Okręgowej Dyrekcji Robót Publicznych w Kielcach do dnia 15-go kwietnia 1927 roku do godz. 11-tej (przedpołudniem). Bliższe warunki przetargu ogłoszone są w „Monitorze Polskim“ i w „Dzienniku Urzędowym“ Województwa Kieleckiego.

Ważne dla przedsiębiorstw budowlanych.

Dowództwo Flotyli Pińskiej niniejszym ogłasza nieograniczony przetarg na dostawę materiałów budowlanych, które zamierza zakupywać w miarę potrzeby w ciągu sezonu budowlanego roku 1927.

Oferty przepisowe z określeniem cen hurtowych loco bożnica i detalicznych loco plac Portu Wojennego Pińsk należy

składać do kancelarii szefa Służby Technicznej (Port Wojenny) do dnia 20 kwietnia 1927 roku, godz. 12 popoł. wraz z kwitem na złożoną w Komisji Gospodarczej kaucję w sumie 100 (sto) złotych.

Przewiduje się zakup: cegły, cementu wapna, farb, pokostu, budulcu różnego, kantówek i desek różnych sosnowych, obładry, krokwie, blacha dachowa, belki żelazne kolejowe, żelazo profilowe, piasek, żwir, glina, płyty cementowe i kamień do bruku.

Koszty ogłoszeń ponoszą dostawcy.

Szef Służby Technicznej, inż. Staszewski, kapt. mar.

Konkurs na prace ciesielskie i blacharskie.

Komitet Odbudowy kościoła św. Pawła w Sandomierzu ogłasza konkurs na wykonanie robót malarskich, ciesielskich i blacharskich, związanych z odbudową tego kościoła, t. j. całkowite zdjęcie dachu, wiązań i wieży i zrobienie nowych. Materiały gotowe; plany zatwierdzone. Bliższe szczegóły na miejscu. Termin składania ofert do 20 kwietnia r. b. pod adresem: Koseta — Sandomierz lub ksiądz Rolecki. Oferty nieprzyjęte pozostaną bez odpowiedzi.

L: 2885/27. II. b.

Ogłoszenie licytacji.

Dnia 26 kwietnia 1927 r., tj. we wtorek, będą sprzedane w drodze publicznej licytacji ruchomości, jak: maszyny do pisania, kasa ogniotrwała, urządzenie biurowe (biurka, szafy, registrytry itd.), kilkanaście wagonów siatki drucianej i drutu do wyrobu tejsze — większą ilość siatki materacowej, gwoździ i wiele innych wyrobów żelaznych. — Licytacja odbędzie się w Podgórzu, Zabłocie, ul. Romanowicza L. 9, o godz. 10 rano.

Magistrat stol. m. Krakowa.

Rozpisanie ofert.

Gmina Zagórz ad Sanok ma zamiar oddać w drodze przetargu publicznego

wykonanie budowy 7-klasowej szkoły.

Oddanie robót nastąpi na podstawie osobnej umowy oraz na podstawie cen jednostkowych i warunków, podanych w ofercie.

Oferty wraz z wykazem cen, podanych cyfrowo i słownie, należy ostatecznie ostatecznie, mają być nadesłane do dnia 15 kwietnia 1927, godz. 12-tej.

Komisja dokona otwarcia ofert w tym samym dniu o godzinie 14-tej.

Plany budowy są do przejrzania w Zarządzie gminy w godzinach urzędowych.

Naczelnik Gminy

i przewodniczący kom. budowy:

Jan Smólski.

Konkurs na posadę wermistrza - zawiadowcy.

Zarząd Pińczowskich Kolei Dojazdowych ogłasza konkurs na posadę wermistrza - zawiadowcy warsztatów kolejowych w Pińczowie.

Warunki: dokładna znajomość zawodu, wieloletnia praktyka, dobre świadectwa i referencje.

Pierwszeństwo mają wermistrze z dłuższą praktyką w warsztatach kolejowych.

Posada do objęcia od 11 kwietnia r. b. — Pobory według umowy. — Podania tylko pisemne.

Konkurs.

Magistrat miasta Bydgoszczy ogłasza niniejszym konkurs na stanowisko dyrektora Elektrowni i Tramwajów Miejskich.

Uwzględni się jedynie wybitną siłę fachową inżyniera - elektrotechnika z wyższym wykształceniem, oraz z odpowiednią dłuższą praktyką.

Pobory wedle umowy.

Natychmiastowy zakres działania: kierownictwo budowy nowej elektrowni.

Oferty z dołączeniem życiorysu oraz wszystkich świadectw należy składać do dnia 15 kwietnia r. b.

Magistrat miasta Bydgoszczy

(—) Podoski, r. m.

Dzierżawy, zastępstwa, personel, sprzedaże itd.

Poszukuje posady:

3920

KIEROWNIK TECHNICZNY.

Elektro - mechanik, żon., lat 39, Wielkopolec, posiadający wyższe wykształcenie, pierwszorzędne świadectwa inżyniera - kierownika elektrowni oraz dyplom szoferski, dzielny monter i tokarz, znający maszyny w przemyśle drzewnym, maszyny parowe, motory spalinowe (systemu Diesla), akumulatory, książkowość, budowę i eksploatację elektrowni, kolejek elektrycznych i wodociągów (jest 12 lat kierownikiem elektrowni komunalnych), poszukuje posady, jako kierownik techniczny lub mistrz maszynowy, w cukrowni, elektrowni, w przemyśle drzewnym lub innym zakładzie fabrycznym. Łaskawe zgłoszenia uprasza **Henryk Daniel, Aleksandrów - Kujawski** (Elektrownia). Telefon 16.

Młody technik

maszynowy, biegły w rysowaniu planów poszukiwany do natychmiastowego objęcia posady.

Inż. cywilny **WILLI KIRCHHOFF, Bydgoszcz**

ul. Chodkiewicza 36. 3953

POWAŻNA FABRYKA MASZYN ROLNICZYCH
W WIELKOPOLSCE

poszukuje zaraz dzielnego i doświadczonego

kierownika ruchu

z gruntowną znajomością konstrukcji i masowej fabrykacji maszyn rolniczych oraz rzutkiego i energicznego

zastępcy dyrektora.

Pożądana jest gruntowna znajomość branży, język polsko - niemiecki oraz długoletnie doświadczenie w tej dziedzinie, oparte na pierwszorzędnych świadectwach. Zgłosz. z odpisami świadectw, wymogów pensji i możl. z doł. fotogr. do „Par“, Poznań, Aleje Marcinkowskiego nr. 11 pod nr. 12 178.

597

Oddam poważnemu przedsiębiorstwu
lub fabryce w domu własnym

ubikacje handlowe

t. j. skład wystawowy, biuro i składnicę, przy ruchliwej ulicy w Toruniu na skład konsygnacyjny, lub hurtownię.

Jako fachowiec z branży metal. z kapitałem do dyspozycji, przyjmę ewent. kierownictwo lub zastępstwo.

Zgłoszenia piśmienne do „Par“ Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11, pod Nr. 14,149.

3965

Traktor „Ursus”

25-konny z pługiem 3-skibowym, zaraz tanio na sprzed. Zgl. do Adm. „Rynku Metal. i Maszyn.“ pod nr. 3967.

Lokomobile

na przegrzaną parę, rok bud. 1913, 12 atmosfer ciśnienia, 50 — 70 koni, prawie nową, sprzedaje

F. Fiszer, Łódź, Nowo-Cegielniana 22 3932

Turbina wodna

do 25 PS, 3 m spadek, 16 PS, 2 m spadek, jest do sprzedania, cena 2.750.— zł, nowa, nieużywana, typu Francisza, stojąca.

O. ULYCH, Łódź, Wolczańska 144.

Ognisko

do wytwarzania 1000 stopni Cels. natychmiast do sprzedania 3855

W. J. Szwarz, Września

Zakład wyrobów miedzianych i kotłarnia.

FABRYKA WIADER OCYNKOWANYCH W CZESTOCHOWIE

kompletnie urządzona, w oddzielnym, dzierżawionym budynku fabrycznym do sprzedania, ewentualnie przyjęcie spółnika z odpowiednim kapitałem. Zgłoszenia pod „Intratne“ do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“, pod nr. 3882.

Bardzo tanio

sprzedamy, ponieważ nadliczbowe:

SAMOCHÓD 6-OSOB. „OPEL“ 14/38 KM otwarty z elektr. światłem, starterem, 2 koła zapasowe, gruntownie wyremontowany;

SAMOCHÓD 4-OSOB. „AUDI“ ca 8/24 KM, gotowy do jazdy;

SAMOCHÓD „FORD“ otwarty (dwa ostatnie bardzo korzystne na dorożki); 3972

SAMOCHÓD CIEŻAROWY ca 3-ton., gotowy do jazdy.

Nitsche i S-ka, fabryka maszyn w Poznaniu, Kolejowa 1-3

3972

Garnitur parowy do młócenia

system Marshall, 60 cali, rocznik 1908, potrzebujący naprawy.

ten sam garnitur

mały, 7 PS, 2 parowe siewkarnie Kriesla, drylowniki 2½ i 3 metr., żniwiarki, wiązalki, parniki wielkie i mniejsze, walce Cambridge Crosskill trzyczęściowe, walce pierścieniowe pojedyncze, wozy robocze, 1 platforme, 1 basen do wody na 2000 litrów, 2 beczki żelazne à 500 litrów do benzyny, 1 śrubownik Ekselsior, 1 prasę stojącą do torfu, rozmaite pługi, wszystko używane, w dobrym stanie ma korzystnie do odania: **I. DEKOWSKI i S-KA — Środa (Wlkp.).** 3959

Zbiornik

na 4500 litr. o średnicy mtr. 2,65 — 1 mtr. wysokości do sprzedania. Zgłoszenia 3857

W. J. Szwarc, Września

Zakład wyrobów miedzianych i kotłarnia.

Lokomobila

36 K. M., firmy R Wolf, 7 atm., w dobrym stanie, można ją w biegu oglądać, sprzeda **Młyn Kucharki**, pow. Pleszew. 3955

Mam korzystnie na sprzedaż

1 lokomobilę „Robey“ 6-konna, 1 lokomobilę Hornsby 8-konna; obie po gruntownym remoncie, gotowe do ruchu, papiery kotłowe beznagane, oraz 2 kompletne transmisje, 13 m dłg., 60 mm $\varnothing$ i 8 m dłg., 40 mm $\varnothing$. 3863

FABRYKA MASZYN ST. NOWICKI — WITKOWO (Wlkp.).

Maszynę parową

z kotłem, 8 atm., 30 konna, rok budowy 1909, fabr. Pauksza sprzedam za cenę 4000 zł. **Zygmunt Jaśkowiak** młyn parowy, **Strzelno** Tel. 93. 3914

Samochód

ciężarowy, marki Podes 16/45 K. M., 3-ton., używany, lecz w bardzo dobrym stanie, korzystnie do nabycia. Towarzystwo dla Spirytusu do palenia, z o. p., **Poznań**, Wielka 16. 3893

Do Saurearów, Dajmlearów i Prag ciężarowych

sprzedam tanio wszystkie części

M. Biliński, Warszawa 9 ul. Kamińska 10. 3933

Lokomobila

angielska, fabryki Ramsome Sims, Jelferies Ltd. z roku 1913, 8 atm., dobrze utrzymana, korzystnie zaraz na sprzedaż **J Wilaszek**, budowniczy, **Kępno**. 3929

Młocarnia

syst. Marschal, 60x24 cali, po głównym remoncie natychmiast do sprzedania. Zgłoszenia: 3961

Michał Pogorzelski, Kostrzyn

15 tokarń do żelaza pociągowych

2 shapingi i 3 gryzarki oraz tokarnię karuzelową sprzeda korzystnie inż. **Z. i J. Klotz - Bydgoszcz**, ul. **Grodzka 30**. Telefon 1545. 3918

Samochód czterosiedzeniowy

marki Brennabor, skórą obity, z nasadką, 12 wolt, oświetleniem elektrycznym, po gruntownym remoncie, na dobrych gumach, za 2500 zł na sprzedaż lub do zamiany na dobrze utrzymaną tokarnię długości co najmniej 150 cm. i wiertarkę. 3878

PIOTR ZAWADKA — OSTRZESZOW (Wlkp.)

Okolo 50 mtr. rur

Mannesmanna o 125 mm średnicy z pierścieniami i kryzami, 2 zapory wypróbowane na 20 atmosfer. Fabrykat **Bohl & Reuter Mannheim** natychmiast do sprzedania.

W. J. Szwarc, Września

Zakład wyrobów miedzianych i kotłarnia. 3856

Dynamo

2x110 wolt lub 1x220 wolt, 27 kw, ca 900 obrotów, w dobrym stanie, na dogodnych warunkach oddam.

Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 3880.

Zgrubiarki (Stauch- masch.), wiertarki,

wyginiarki (Biegemasch.), rogi kowalskie, opelacze syst. Dehnego 2, 2^{1/2} i 3 metr.

„ „ Victoria na 4, 3 i 2^{1/2} rzęd. całożelazne szerokobijące młocarnie, maneże pałkowe i kufy do wody

poleca najtaniej

Zgłoszenia pod „Lech“ do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod 3804.

Na sprzedaż

3969

lokomobila przemysłowa

Lanz o sile 120 KM na przegrzaną parę, rok budowy 1925, do obejrzenia, w pełnym biegu; cena podł. ugody.

Ign. Szubert — Kobylin.

2 motory na prąd stały

2 P. S., 440 woltów

1 motor na prąd stały

3/4 P. S., 440 woltów, ma na sprzedaż

Fabryka czekolady i pierników

Gustav Weese, Toruń - Mokre 3873

Bardzo korzystnie do sprzedania:

kompletne urządzenie odlewni do metalu, wiertarka słupkowa do 30 mm, pompa naciskowa z manometrem, piła tarczowa, stoły i szafy warsztatowe, stół do rysowania, aparat autogeniczny, kuźnia półowa oraz wiele drobnych narzędzi. Wiad.

ODLEWNIA - Poznań, Odskok 2. 3962

Kafłarnia p. Bylicowej w Wadowicach

poszukuje

majstra-kawalera,

któryby umiał wypalać, glazuruwać kafle oraz stawiać piece. Zgłoszenia tamże. 3968

Okazja

Samochód Chevrolet, światło elektr. gotów do jazdy za cenę 1500 zł natychmiast do sprzedania. Zgł. przyjmuję

St. PETZOLD, Września, ul. Poznańska 5.

Tel. 301. Warsztaty ślusarsko-mechaniczne. 3854

6000 l-a KOS

oryginalnych styrijskich 7, 7½, 8, 8½, 9 ręcznych sprzedają okazynie przeciętnie **po zł 3**, przy odbiorze 100 sztuk włącznie opakowania franco mój skład. 3875

EDMUND NIKEL, ŁÓDŹ

Radwańska 59 telefon: 17-97. Skład maszyn rolniczych

PAROWOZIKI

Sprzedam 1—2 parowozy 4 osiowe po 60 koni dla toru 600 mm, bardzo mało używane, pod parą. Do obejrzenia na stacji kolejowej Czerwonny Bór ziemi Łomżyńskiej. Warunki przystępne. Informuje: 3876

Inż. Miłobędzki, Kowanówko, p. Obornicki

Fabryka z zapędem elektrycznym i obszernymi ubikacjami poszukuje wyrobu jakiegobądź donośnego artykułu. **Schroeder, Poznań**, Młyńska 4. Telefon 3596. 3859

Pług motorowy (Stoc'ka)

50 konny tanio **na sprzedaż.**

Probstwo Radlin, pow. Jarocin.

3971

KUPNA

PAS bawełniany lub z sierści wielbłądziej używany, lecz w dobrym stanie, 120 mm szeroki, ca. 24 mtr. długi, kupi: **I. Dekowski i Sp., Środa (Wielkopolska)** 3160

Poszukuję kupna

FORM I MASZYN

do wyrobów cementowych. Oferty proszę nadsyłać pod adresem **JÓZEF RAWICKI, Konin (ziemia Kalska) ul. Słupecka 12.** 3928

Kupimy

żelazne kręte schody

3,20 do 3,30 wysokie. Oferty pod nr. 100 do admin. „Rynku Metalowego i Maszyn.“

LOKOMOBILE

używaną, lecz w dobrym stanie, o sile 120—150 K. M., kupimy względnie zamienimy z ewtl. dopłatą na naszą obecnie za silną maszynę parową z kotłem parowym, pow. ogrzew. na 10 Atm. ciśnień, o sile 250 K. M. Oferty z szczegółowym opisem i ceną prosimy nadesłać do Adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 3889.

Motoru gazowego

na koks w dobrym stanie o sile 65—80 KM, poszukuje się celem kupna. 3970

Ign. Szubert — Kobylin.

Poszukuję używanego **podornika**

do parowego pługu Fowlera 8 — 10 skibowego. Konkretne oferty z podaniem fabrykatu, roku wykonania, jakości i ceny kierować do: **Adolf Krause & Co. T. z o. p** Toruń-Mokre. Telefon 646. 3881

Kotły parowe

leżące 30-40 m² oraz 20 m² powierzchni ogrzew. 10 Atm. używane kupią zaraz 3848

Zakłady Przemysłowe „Chęciny” w Chęcinach

SZPUNDOWNIE-

wyrówniarke (Abriethobelmaschine) 60—80 cm szer. z przyrządem do kelowania, świderk i piłę wahadłową (Pendelsäge) z przystawkami, używane, lecz dobrze utrzymane, możliwie z łożami kulkowymi, zakupię. Oferty upr. z podaniem fabr. i ceny do „Par“, Poznań, Al. Marcinkowsk. pod nr. 14,154. 3966

Poszukuje na zapęd pasowy 3963

pompę

do zasilania kotła parowego na 100 m² pow. ogrzewalnej, na ciśnienie 12 atm. wraz z podaniem ceny.

Młyn Parowy Zdziechowo (pod Gniezmem)

Szlam od akumulatorów

kupuje w każdej ilości 3931

M. Perkiewicz, Ludwikowo p. Mosina (Poznań)

Kupimy ręczną winde

dwupiętrową na 25—50 kg. Oferty do adm. „Rynku Metalowego i Masz.“ pod nr. 101

WARUNKI DLA INSERENTÓW i ABONENTÓW:

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 100 zł, 1/2 str. 60 zł, 1/4 str. 35 zł, 1/8 str. 20 zł, 1/16 str. 10 zł. Ogłoszenia na okładce z dopłatą. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobnej taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje inna taryfa. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań. Przy wszelkich kwestiach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu nr. 202-796.